

Inspirationshæfte

Peer-to-peer-fællesskaber mellem socialt udsatte

På baggrund af vidensindsamling og evaluering af 10 frivillige
organisationers og kommuners peer-to-peer-fællesskaber

Maya Christiane Flensborg Jensen & Leif Olsen

*Peer-to-peer-fællesskaber mellem socialt udsatte – På baggrund af
vidensindsamling og evaluering af 10 frivillige organisationers og
kommuners peer-to-peer-fællesskaber*

© VIVE og forfatterne, 2019

e-ISBN: 978-87-7119-568-2

Projekt: 11312

VIVE – Viden til Velfærd

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11, 1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

Forord

Mennesker, der er eller har været udsatte og sårbare, kan hjælpe hinanden ved at dele livserfaringer i peer-to-peer-fællesskaber. Livserfaringer omkring fx hjemløshed, misbrug, ensomhed eller psykiske problemer.

Dette inspirationshæfte formidler viden om:

1. hvorfor det kan være en god idé at etablere frivillige peer-to-peer-fællesskaber
2. hvilket udbytte fællesskaberne kan skabe for deltagerne
3. hvordan foreninger og/eller kommuner kan komme godt i gang med at etablere peer-to-peer-fællesskaber
4. forskellige typer af peer-to-peer-fællesskaber.

Inspirationshæftet er skrevet til frivillige foreninger og kommuner, der ønsker at udvikle og understøtte peer-to-peer-fællesskaber for mennesker, der er eller har været udsatte og sårbare.

Inspirationshæftet bygger på erfaringer og viden fra:

1. En Litteraturgennemgang af peer-to-peer-litteraturen
2. En evaluering af 10 satspuljeprojekter
3. En tværgående evaluering af de 10 projekter.

De 10 projekter var tilknyttet satspuljeinitiativet "Deltagelse i peer-to-peer-fællesskaber for udsatte borgere". Målet med de 10 projekter var at skabe peer-to-peer-fællesskaber mellem udsatte og sårbare. Peer-støtten er blevet givet på frivilligt basis og har været forankret i civilsamfundet. Heri adskiller de 10 projekter sig fra en mere formaliseret peer-støtte, hvor offentlige organisationer ansætter og lønner "peer-medarbejdere" til at stå for peer-støtten.

Inspirationshæftet viser, at frivillige peer-to-peer-fællesskaber rummer både muligheder og udfordringer. Mulighederne er blandt andet, at udsatte og sårbare mennesker ved at indgå i sådanne fællesskaber kan opnå øget håb, selvudvikling, kompetencer, sociale kontakter og et bedre CV. Fællesskaberne kan medvirke til at bygge bro mellem frivillige og offentlige organisationer og skabe større forståelse og samarbejde på tværs. Men at få fællesskaberne til at

fungere i praksis kan være en udfordring. Det kan fx være vanskeligt at rekruttere og fastholde peer-deltagere og finde frem til den type fællesskab, der fungerer godt for deltagerne. Forskellige kulturer og arbejdsgange i offentlige og frivillige organisationer kan desuden gøre det vanskeligt at samarbejde på tværs.

Der er udviklet viden og erfaringer med anvendelse af peer-to-peer-fællesskaber for mennesker inden for social- og sundhedsområderne. Det kan derfor anbefales at søge yderligere viden fx via disse to kilder: 1) Peer-støtte via www.socialstyrelsen.dk og 2) Peer-netværket Danmark via www.peernet.dk.

Inspirationshæftet er udarbejdet af VIVE for Socialstyrelsen.

Kræn Blume Jensen
Forsknings- og analysechef for VIVE Social
2018

Indhold

1	Introduktion	5
2	Mål og definition: Hvorfor peer-to-peer-fællesskaber mellem socialt udsatte er en god idé	6
3	Resultater og udbytte af peer-to-peer-fællesskaber.....	8
3.1	Udbyttet for peer-støtter og peer-modtagere	8
3.2	Udbyttet for kommuner og frivillige foreninger	10
4	Godt i gang – Etablering af peer-to-peer-fællesskaber	11
4.1	Identificering af målgruppen.....	11
4.2	Organisering af fællesskaberne	12
4.3	Projektledelse.....	18
4.4	Engagering af deltagere.....	19
4.5	Ekstern information og kommunikation.....	21
4.6	Matchning.....	24
4.7	Uddannelse og supervision: Hvordan kan deltagerne klædes på?	30
4.8	Aktiviteter: Hvad kan man gøre sammen i fællesskaberne?	33
4.9	Evaluering	35
5	Typologier: Sådan kan forskellige typer af peer-to-peer-fællesskaber se ud og kombineres	38
	Litteratur.....	44
Bilag 1	Kort præsentation af de 10 projekter	46
Bilag 2	De 10 projekters partnerskab – formål og målgrupper.....	47
Bilag 3	Det metodiske grundlag for inspirationshæftet	58

1 Introduktion

Frivillige peer-to-peer-fællesskaber mellem mennesker, der er eller har været udsatte og sårbare kan skabe værdi for både frivillige foreninger, offentlige organisationer og deltagerne. Men det kræver hårdt og vedholdende arbejde, for resultaterne kommer ikke af sig selv eller med det samme. Vejen frem kan være et styrket fokus på samarbejdet mellem de offentlige og frivillige organisationer samt grundige overvejelser omkring, hvordan man når og fastholder målgruppen og dermed understøtter fællesskaberne på en måde, der tager højde for målgruppens sårbarhed og livssituation. Det er hovedbudskabet i dette inspirationshæfte.

Der er mange gode grunde til at etablere frivillige peer-to-peer-fællesskaber. Det beskriver vi i afsnittet *Mål og definition*. I fællesskaberne kan socialt udsatte og sårbare hjælpe hinanden med at skabe håb og håndtere problemer. Samtidig kan fællesskaberne bygge bro mellem offentlige tilbud og civilsamfundet.

Udbyttet af frivillige peer-to-peer-fællesskaber er langt fra entydigt. Det beskriver vi i afsnittet *Resultater og udbytte af peer-to-peer-fællesskaber*. Peer-to-peer-fællesskaberne er især givende på tre områder. Først og fremmest kan fællesskaberne løfte de udsattes trivsel via mere håb, selvudvikling, kompetencer, sociale kontakter og et bedre CV. De kan også bygge bro og styrke samarbejdet mellem frivillige og offentlige organisationer. Endelig kan de understøtte, at frivillige organisationer og kommuner arbejder med recovery og har fokus på ressourcer hos borgere, der er udsatte og sårbare.

Der eksisterer en række udfordringer for frivillige organisationer, der ønsker at etablere peer-to-peer-fællesskaber. De kan have vanskeligt ved at rekruttere målgrupperne til forløbene, foreningerne kan have svært ved at foretage de rette match i fællesskaberne, og en del af de udsatte falder fra undervejs i forløbene. Foreninger og kommuner kan opleve, at det gensidige samarbejde om fællesskaberne er vanskeligt, fordi parterne har forskellige kulturer, arbejds gange og ejerskabsfølelse.

Frivillige foreninger og kommuner får en række guidelines i afsnittet *Kom godt i gang*. Afsnittet beskriver 9 kerneelementer, som frivillige og kommuner bør arbejde med, når de vil etablere frivillige peer-to-peer-forløb: 1) identificering af målgruppen, 2) organiseringen af fællesskabet, 3) projektledelse, 4) engagering af deltagere, 5) ekstern information og kommunikation, 6) matchning, 7) uddannelse og supervision, 8) aktiviteter i fællesskaberne og 9) evaluering.

Frivillige peer-to-peer-fællesskaber kan organiseres og kombineres på flere måder. Det beskriver vi i afsnittet *Typologier*. Der er fire typer af fællesskaber: 1) instruktør- og "rådigheds"-fællesskabet, 2) én-til-én-fællesskabet, 3) gruppefællesskabet og 4) det digitale fællesskab. Det er en vigtig erfaring fra de 10 evaluerede projekter, at én-til-én-fællesskaber er en brugbar mulighed, men at de i mange tilfælde er skrøbelige og uhensigtsmæssige. Derfor har projekterne arbejdet med at udvikle og afprøve de øvrige typer af peer-to-peer-fællesskaber, som beskrives i afsnittet.

Inspirationshæftet inddrager litteratur om peer-to-peer-støtte og bygger på en evaluering af erfaringer fra 10 frivillige peer-to-peer-projekter. Evalueringen af projekterne fandt sted i perioden fra november 2016 til maj 2018. VIVE indsamlede projekternes egen dokumentation, gennemførte interview med projektdeltagere ved projektopstart og besøgte projekterne omkring årsskiftet 2017/2018. Ved besøget gennemførte VIVE interview med 70 repræsentanter for alle involverede parter, herunder de frivillige organisationer, kommunerne og borgerne selv. Borgernes erfaringer er begrænset af, at projekterne har været udfordret i forhold til rekruttering af målgrupperne og udviklingen af specifikke indsatser, der betyder, at de ikke har været afprøvet i så stort et omfang. (Læs mere om projekterne i bilag 1 og 2 samt om metodiske fremgangsmåder datagrundlag i bilag 3.)

2 Mål og definition: Hvorfor peer-to-peer-fællesskaber mellem socialt udsatte er en god idé

Støtte fra ligesidede

I peer-to-peer-fællesskaber tager man udgangspunkt i, at mennesker, der har erfaringer med social udsathed og sårbarhed, er mennesker med ressourcer, der potentielt kan bruges, udvikles, deles og skabe værdi for både dem selv og andre i lignede situationer.

Grundtanken i peer-to-peer er, at ligesindede mødes og indgår i et fællesskab om at hjælpe og skabe værdi for hinanden ud fra deres egne behov og ønsker¹⁻³. Recovery er et kernebegreb i arbejdet med peer-to-peer.

Recovery

Litteraturen⁴ specificerer, at Recovery handler om at skabe sig et meningsfuldt og tilfredsstillende liv, sådan som personer selv definerer det. En Recovery-orienteret tilgang fokuserer på at understøtte borgerens udvikling ved hjælp af en proces og praksis, hvor udsatte og sårbare mennesker beredes til at leve et meningsfuldt og tilfredsstillende liv med deres levede erfaringer fra et liv som udsat. En meningsfuldhed, som personerne *selv* skal definere frem for, at andre gør det for dem.

Læs mere om begrebet på socialstyrelsens vidensportal: Vidensportal.dk/voksne/recovery

Undersøgelser viser, at de fælles, levede erfaringer og fællesskabet mellem ligesindede er en unik relation, der fx adskiller sig fra de relationer, der eksisterer mellem fag- og myndigheds personer og socialt udsatte borgere. Mennesker med erfaring fra socialt udsathed kan hjælpe hinanden med at skabe håb om mestring eller skabe følelsen af at bidrage til andres mestringsproces uden at være styret af de regler, der gælder for offentlige behandlingstilbud og sociale indsatser^{2,3}.

De to typer af relationer kan således ikke erstatte hinanden, men de kan supplere hinanden til fordel for alle parter.

Hvordan peer-støtte kan supplere støtten fra

Litteraturen^{2,3} peger på flere funktioner, som peer-støtter kan være bedre egnede til end fagpersoner:

- Indgyde håb ved at dele sin egen historie og levede erfaringer med peers og herigennem være en rollemodel.
- At skabe og fremme måder, hvorpå peer-modtageren kan drage egenomsorg og håndtere fx sin psykiske sårbarhed lav indkomst, ustabile boligforhold, stigmatisering og diskrimination.
- Peer-støtten kan ofte stille andre og nogle gange mere udfordrende krav til peer-modtageren, fordi han/hun har et andet udgangspunkt for at forstå den situation, som peer-modtageren står i, og hvad der skal til for at ændre den.

Nyt netværk og bro til civilsamfundet

Peer-to-peer-fællesskaber for udsatte borgere kan desuden være værdifulde, fordi fællesskaberne kan bygge bro mellem de kommunale tilbud og civilsamfundet. Det er velkendt fra litteraturen^{5,6}, at mennesker, der har haft erfaringer som udsat, ofte mangler et godt socialt netværk, når de kommunale tilbud afsluttes. For eksempel fordi de kan risikere at komme tilbage til et netværk, der fortsat består af misbrugere, hvilket øger risikoen for, at borgeren falder tilbage til misbrug.

Peer-to-peer-fællesskaber kan bidrage til, at borgeren får nye relationer og opbygger sine individuelle og sociale ressourcer, der er knyttet til hverdagslivet i civilsamfundet. Et fokus, som er helt afgørende, når de offentlige behandlingstilbud afsluttes.

Frivillige peer-to-peer-fællesskaber mellem socialt udsatte – hvad er det?

Studier af peer-to-peer viser, at livserfaringer mellem peers kan deles i mange typer peer-to-peer-fællesskaber ^{7,8}. I de senere år har der i stigende grad været fokus på formaliseret peer-støtte, hvor offentlige organisationer ansætter og lønner "peer-medarbejdere" til at stå for peer-støtten ^{1,7,9}. Dette inspirationshæfte omhandler alene frivillige peer-to-peer-fællesskaber.

I litteraturen ^{1-3,7} er der fokus på, at de peer-personer, der indgår i fællesskaberne, skal dele livserfaringer med dem, de indgår i fællesskaber med. Dette skal sikre samhørigheden og følelsen af ligestindethed mellem peer-personerne. Fokus i dette hæfte er på peer-støtte blandt mennesker, der er eller har været udsatte og sårbare.

I forbindelse med at skabe fællesskaber mellem socialt udsatte er det afgørende at have fokus på den stigma, der ofte er forbundet med sprogbbruget. Et begreb som "tidligere misbrugere" eller "tidligere prostituerede" kan fx være uhen-sigtsmæssigt at benytte, fordi det hverken er en betegnelse, som mennesker med levede erfaringer som misbruger ønsker eller kan identificere sig med. Det er med andre ord afgørende at overveje den eksterne kommunikation nøje, når fællesskaber mellem socialt udsatte ønskes etableret.

Studier ^{7,8,10} af peer-to-peer viser, at peer-støtte kan tage mange former (fx være formel eller uformel, eller tovejs eller envejs) og involvere et varierende antal personer i et eller flere fællesskaber. Den mest udbredte form for peer-støtte er én-til-én støtte. Det er en støtte, der gives i et fællesskab bestående af to personer, hvor den ene typisk giver støtten, mens den anden modtager støtten.

FAKTA: Definition af frivillige peer-to-peer-

Frivillige peer-to-peer-fællesskaber benyttes som betegnelse for peer-støtte, der gives frivilligt og ulønnet og er forankret i civilsamfundet – i en frivillig forening, eller i et samarbejde og partnerskab mellem en frivillig forening og en kommune.

FAKTA: Definition af socialt udsatte

Udsatte mennesker er langt fra en homogen gruppe. Den består af mennesker, der har personlige erfaringer med fx psykisk sygdom, vold, misbrug, hjemløshed eller prostitution. Og ofte en kombination af flere af disse erfaringer.

FAKTA: Definition af peer-to-peer-fællesska-

Peer-to-peer-fællesskaber kan bestå af to personer eller være gruppebaseret. De kan være baseret på envejs eller to/flervejs støtte. De kan være uformelle og ad hoc-baserede eller have en længere varighed, og de kan foregå personligt og/eller digitalt.

"Giveren" og "modtageren" kan have mange navne, men i dette hæfte har vi valgt af kalde dem henholdsvis "peer-støtten" og "peer-modtageren". I hæftet er fokus dog ikke på én type peer-to-peer-fællesskab men forskellige former for fællesskaber.

3 Resultater og udbytte af peer-to-peer-fællesskaber

I litteraturen er udbyttet af peer-to-peer-fællesskaber omdiskuteret. Der findes studier, der viser, at peer-støtte fremmer recovery, andre studier viser, at peer-støtten er mindst lige så effektiv som støtte givet af fagfolk uden levede erfaringer^{2,8,11-13}. Men der er også studier, der ikke kan finde nogen effekt af peerstøtte^{8,12}. Det er dog vigtigt at understrege, at der er begrænset evidens for effekterne af frivillig peerstøtte, men det kan blandt andet skyldes det begrænsede antal studier og undersøgelser, og dermed at effekten blot ikke er blevet målt endnu¹⁴.

Erfaringerne fra de 10 satspuljeprojekter er, at det på den ene side er vanskeligt at engagere målgruppen til peer-to-peer-fællesskaberne og at etablere samarbejde mellem kommuner og foreninger, mens alle parter på den anden side oplever, at fællesskaberne støtter de udsatte og giver læring til alle involverede, når den først er etableret. Nedenfor samler vi op på erfaringerne fra de 10 projekter.

3.1 Udbyttet for peer-støtter og peer-modtagere

Det har været en stor udfordring at engagere det antal peer-støtter og peer-modtagere, som projekterne havde sat som mål. Forventningen var typisk, at man kunne inkludere 20-25 peer-støtter og peer-modtagere til hvert af projekterne. Projekterne forventede, at deres partnerskab med kommunen i høj grad og hurtigt kunne bidrage til at realisere målene om at engagere peer-støtter og særligt peer-modtagere. Det viste sig ikke muligt, og projekterne måtte bruge mere tid på at søge andre veje og nye måder, de kunne engagere peer-støtter og -modtagere.

De fleste projekters mål om at gennemføre 20-25 én-til-én forløb, hvor en peer-støtte blev matchet med en peer-modtager er således ikke nået. I projektperioden er der i alt skabt ca. 25

én-til-én match. I de projekter, hvor man har arbejdet med gruppebaserede peer-to-peer-fællesskaber mellem peer-støtter og -modtagere, er det dog i langt højere grad lykkedes at engagere et større antal og komme tættere på de opstillede mål på omkring 50 peer-støtter og 100 peer-modtagere. Det har været en udfordring at foretage en helt præcis registrering af de engagerede peer-støtter og -modtagere, men projekterne har i lidt højere grad engageret kvinder end mænd og aldersfordelingen viser, at voksne fra 18 år til 69 år er blevet engageret.

Selvom det har været svært at engagere så mange støtter og modtagere som forventet, oplever de der er blevet interviewet om deres deltagelse i fællesskaberne, at de har fået et stort udbytte af indsatsen.

Udbytte af at få tildelt peer-støtte-rollen

De interviewede peer-støtter har alle oplevet et udbytte af deres frivillige arbejde som peer-støtte. Både når de støtter en peer-modtager og i deres møde med andre peer-støtter. De betegner det samstemmende som en mulighed for at vende deres dyrt købte erfaringer til noget positivt og bruge erfaringerne som en ressource for både sig selv og andre. Peer-støtterne beskriver, at de har fået et udbytte på disse områder:

- **Kompetencer og redskaber til at udføre en "mentor"-rolle og gøre en forskel for andre:** Peer-støtterne har fået en større indsigt i, hvordan de kan bruge sig selv og deres erfaringer på en god måde ved fx at sætte modtageren i centrum for samtalen og undgå at blive (for) "private". I de digitale fællesskaber nævner peer-støtterne, at de også har fået kompetencer til at skrive indlæg og blogs, der potentielt kan hjælpe og gøre en forskel for andre.
- **Et bedre CV og større håb om at vende tilbage til arbejdsmarkedet:** En del peer-støtter fremhæver, at de får styrket deres CV ved at være peer i form af den uddannelse og praktiske erfaring, de modtager i

peer-to-peer-forløbene. Nogle oplever, at peer-rollen har givet dem en fornyet tro på, at de både kan få og varetage et job.

- **Øget selvudvikling, selvtillid og selv-værd:** Alle peer-støtter har oplevet udbytte i form af selvudvikling. De er fx blevet klogere på sig selv og er stolte over, at de har formået at gennemføre et uddannelsesforløb og fået et diplom. Det at se, at man gør en forskel ved fx at skabe fortrolighed med modtageren, at være betydningsfuld for modtageren og bidrage til, at der sker ændringer i deres liv skaber selvværd. Nogle tilføjer desuden, at det skaber selvværd at opdage, at man kan støtte andre og samtidigt rumme sig selv i mødet med dem.
- **Værn mod tilbagefald:** Nogle fremhæver, at peer-støtte-rollen har været en form for værn mod tilbagefald. De forklarer således, at rollen har skabt et øget pres for, at de rent faktisk kunne holde sig stoffri eller fx undgå at blive "lokket" af et vellønnet tilbud om sexarbejde.
- **Spejle sig i andre:** Over en bred kam fremhæver de interviewede peer-støtter, at det også har været værdifuldt at indgå i fællesskaberne med andre "mere ligesindede" peer-støtter. For eksempel har det været lærerigt at møde andre peer-støtter på uddannelsen eller i caféen og lave øvelser med dem. Det har givet peer-støtterne en mulighed for at kunne "spejle" sig i andre, hvilket de har oplevet som et lærerigt og meningsfuldt indhold i hverdagen.

Der kan dog også være udfordringer forbundet med at være peer-støtte. De 10 projekter har således erfaret, at en del peer-støtter faldt fra rollen, fordi de oplevede, at de ikke havde overskud til at varetage den fx pga. pres fra familien, et nyt job eller jobcenteret.

Andre udfordringer kan være, at peer-støtten oplever et forventningspres fra peer-modtageren, som peer-støtten kan være usikker på, om hun kan leve op til. Studier peger også på, at selve rammen for at udfylde rollen som peer-støtte kan være udfordrende. Som peer-støtte skal man tage udgangspunkt i peer-modtagerens situation

og dagsorden, hvilket betyder, at peer-støtten ikke har meget kontrol over, hvad han eller hun går ind til i de konkrete møder. Det kan igen medføre usikkerhed om, hvorvidt de kan honorere det, opgaven indebærer⁸. Erfaringerne fra de 10 projekter er dog, at uddannelsen af peer-støtter kan bidrage til at reducere dette forventningspres, særligt hvis usikkerheden specifikt italesættes på uddannelsen.

Udbyttet af at være peer-modtager

Generelt er de interviewede peer-modtagere meget positive over for det udbytte, de tilbydes i forhold til at indgå i fællesskaberne. Peer-modtagerne beskriver, at de har fået et udbytte på disse områder:

- **Håb:** Peer-modtagerne beskriver, at de har fået et håb om, at deres situation kan forandres og blive bedre. Håbet kommer, fordi de har mødt et andet menneske, som har stået i en lignende situation, men som er kommet "over på den anden side". I forlængelse heraf nævner mange, at håbet spirer i relation til parolen: "Hvis han kan, kan jeg også".
- **Nærvær og forståelse:** De fleste peer-modtagerne beskriver, at de har opnået en helt særlig nærhed og forståelse med deres meddeltagere. Det er særligt den fælles livserfaring, der fremhæves som afgørende for at kunne etablere denne forståelse.
- **Akutberedskab, i form af en kontaktperson, hvis det brænder på:** Enkelte modtagere oplever, at de med deres peer-støtte har fået en kontakt, de kan henvende sig til, hvis det virkelig brænder på, hvilket skaber en stor ro og tryghed for dem.
- **Brud med isolation:** En lang række peer-modtagere og deltagere i grupperne fremhæver, at peer-fællesskaberne har hjulpet dem med at bryde deres tendens til at isolere sig. Særligt har peer-fællesskaberne givet deltagerne noget at stå op til og en motivation for at komme ud af døren.
- **Nye og spændende oplevelser:** For mange peer-modtagere har det haft en stor værdi at komme ud af døren og opleve noget nyt i fællesskab med andre.

- **Mod på selv at blive frivillig peer-støtte:** En række peer-modtagere beskriver, at de selv har fået mod på at udfylde rollen som peer-støtte, efter de har deltaget i projekterne.

Erfaringerne fra de 10 projekter viser dog også, at der kan opstå udfordringer for modtagerne i peer-to-peer-fællesskaber. Det kan fx være negative gruppedynamikker eller brud på den fortrolighed, der er i gruppen. Det kan også være peer-modtagere, der er faldet fra, fordi de havde et tilbagefald, eller fordi de ikke havde overskud til at have en relation til endnu et menneske i deres liv. Særligt det at skulle fortælle sin historie til endnu et menneske har virket uoverskueligt for nogle peer-modtagere.

3.2 Udbyttet for kommuner og frivillige foreninger

Repræsentanter for de deltagende kommuner og foreninger beskriver, at de har fået et udbytte på følgende områder:

- **Bedre forståelse for udsattes ressourcer og øget recovery-orientering:** Peer-to-peer-fællesskaberne har været en øjenåbner for de ressourcer, de socialt udsatte besidder. Samtidig opleves der barrierer både i frivillige og offentlige organisationer for overhovedet at se de udsattes ressourcer. Peer-to-peer-fællesskaberne har motiveret kommuner og foreninger til at arbejde mere recovery-orienteret.

- **Et nyt tilbud til de udsatte:** En del kommuner og foreninger peger også på, at det er positivt, at man kan tilbyde de udsatte et nyt og mere ressourceorienteret tilbud, der bygger bro til civilsamfundet.
- **Nye samarbejdsrelationer:** I nogle tilfælde er der skabt nye samarbejdsrelationer både mellem de aktuelle foreninger og kommuner og i form af nye samarbejdsrelationer med andre frivillige foreninger og med andre enheder i kommunen.
- **Viden om, hvordan man kan skabe samarbejder mellem kommuner og foreninger:** Projekterne har i mange tilfælde givet anledning til, at parterne har fået indblik i hinandens verdner, skabt relationer med hinanden og indsigt i, hvad der skal til, for at man kan få et samarbejde til at fungere.
- Medarbejderne i foreningerne **har fået en større viden om udsatte** mennesker, og hvordan man kan involvere dem i deres egen indsats.
- Lederne og medarbejderne i kommunerne nævner, at de gennem peer-to-peer projekterne har fået en **større indsigt i, hvad de frivillige organisationer kan tilbyde.**

Erfaringerne viser også, at selvom samarbejdet mellem kommune og forening har været lærerigt, så har samarbejdet også til tider været frustrerende og svært på grund af de forskellige kulturer, arbejdsgange og ejerskabsfølelser, der i projekterne har karakteriseret henholdsvis kommune og forening.

4 Godt i gang – Etablering af peer-to-peer-fællesskaber

Der findes ikke et entydigt svar på, hvordan man etablerer vellykkede peer-to-peer-forløb. Dog er der både blandt de 10 satspulje projekter og i litteraturen bred enighed om, at der er en række kerneelementer, som man bør overveje, når man ønsker at arbejde med peer-to-peer-fællesskaber.

Figur 4.1 Proces for etablering af peer-to-peer-forløb

Man skal først og fremmest **identificere en målgruppe** og etablere en **organisering og projektledelse**, som kan understøtte processen. Herefter kan man finde deltagere og **engagere** peer-støtter og peer-modtagere. Det skal man gøre gennem en **informationsindsats**. Peer-støtterne skal uddannes, peer-støtte og -modtager skal **matches**, og der skal foregå forskellige **aktiviteter** i fællesskaberne. Endelig er det en god idé med løbende **evaluering** af indsatserne.

Processen er ikke lineær, som figuren kunne indikere. Peer-to-peer-forløb kræver, at man konstant revurderer ikke kun informationsstrategien og elementerne i selve peer-to-peer-forløbene men også målgruppen, organiseringen og ledelsen af forløbene.

4.1 Identificering af målgruppen

Hvis man ønsker at arbejde med peer-to-peer, skal man først og fremmest finde de personer, man ønsker at motivere til at engagere sig i peer-to-peer-fællesskaber. I peer-to-peer-litteraturen fremgår det, at peer-støtter skal dele livserfaringer med de peer-modtagere, de støtter, men der er ikke enighed om, hvilke livserfaringer det er vigtigt, at de deler ¹⁵.

De 10 satspuljeprojekter har opstillet en række overordnede inklusions- og eksklusionskriterier for deltagelse i peer-to-peer-fællesskaber. Der har særligt været fokus på, at de aktører, der skulle indgå i projekterne skulle dele erfaringer

med samme type udsathed, fx misbrug, hjemløshed eller prostitution. Her er en vigtig erfaring dog, at peer-støtter og -modtagere ofte har en kombination af forskellige former for udsathed, fx både er hjemløse og misbrugere. Samtidig er misbrug af stoffer og alkohol to helt forskellige typer misbrug, hvilket kan have betydning for opgaven med at engagere og sammensætte peer-to-peer-fællesskaber. Denne kompleksitet kan både være en fordel og ulempe i forhold til sammensætning af peerfællesskaber.

I de 10 projekter har man desuden erfaret, at peer-to-peer-fællesskaber for socialt udsatte

kræver, at inklusions- og eksklusionskriterier løbende skal revurderes. En løbende vurdering, der kræver, at de ansvarlige for indsatsen har en god føling med både peer-støtternes og peer-modtagernes ressourcer og sårbarhed.

Socialt udsatte er ofte under pres fra omverdenen i deres hverdagsliv, fx i form af jobkrav, skilsmisser osv. Derfor bør det løbende vurderes, om peer-støtter og -modtagere har ressourcer nok til at indgå i en relation med andre mennesker og er i stand til at overholde aftaler.

Kriterier vedrørende (tidligere) misbrug

De projekter, der har haft mennesker med levede erfaringer som misbrugere som målgruppe, har arbejdet aktivt med at præcisere projekternes inklusions- og eksklusionskriterier. I nogle projekter har man stillet krav om, at projektdeltagerne ikke måtte møde påvirkede op til aktiviteter og møder i peer-to-peer-fællesskaber. I andre projekter har man haft som krav, at peer-støtten skulle have været stoffri i mindst 1 år, og at peer-modtageren skulle være på substitutionsmedicin og dermed ikke have et aktivt misbrug.

Erfaringerne viser dog, at forsøget på at opstille kriterier vedrørende misbrug har været svært at håndtere i projekterne. Dels fordi der har været problemer med at engagere socialt udsatte misbrugere til projekterne, og dels fordi vurderingen af ædruelighed kan være svær. Nogle deltagerne har fx haft et såkaldt "hyggeforbrug" eller "sidemisbrug", samtidig med at de har haft stabilt fremmøde til indsatsen, mens andre peer-støtter ikke ønsker at indgå i en relation til en person, der har et sådant forbrug. Derfor er mange projekter i løbet af perioden gået fra at fokusere på en række kollektive kriterier til at lave en mere individuel vurdering.

Opmærksomhedspunkter: Afgrænsning af målgruppen

- **F**ormulering af klare kriterier for inklusion og eksklusion i forhold til målgruppen: Hvilken type(-r) af social udsathed og sårbarhed fokuserer I på? Hvilke krav stiller I til deltagerne, fx i forhold til brug af substitutionsmedicin og ædruelighed?
- **L**øbende justering af kriterierne for målgruppen. Selvom klare kriterier er vigtige, er det ligeså afgørende, at projektledelsen løbende vurderer kriterierne i dialog med bl.a. målgruppen.

4.2 Organisering af fællesskaberne

Partnerskaber som én type organiseringsform

Uanset, hvilken form for peer-to-peer-fællesskab der er tale om, viser litteraturen ^{2,9}, at det er afgørende for fællesskabernes succes at have en dedikeret ledelse og organisation, der afsætter tid og tager opgaven alvorligt.

I dette hæfte er fokus på frivillige peer-to-peer-fællesskaber og særligt fællesskaber, som er baseret på etableringen af et partnerskab mellem frivillige og offentlige organisationer. Der er flere gode grunde til, at offentlige organisationer og frivillige organisationer samarbejder på tværs.

For det første kan peer-to-peer-fællesskaber bygge bro mellem offentlige tilbud og frivillige sociale organisationer. Dette enten ved at socialt udsatte borgere får kontakt med en frivillig forening og derfra bliver motiveret til at søge hjælp i kommunale tilbud, eller ved at borgerne deltager i et kommunalt tilbud og derfra bliver inspireret til også at deltage i sociale foreningers aktiviteter.

For det andet er en svaghed ved kommunale tilbud, at borgeren ofte mangler et godt socialt netværk, når tilbuddet afsluttes. For eksempel kan borgernes eksisterende netværk bestå af andre misbrugere, hvilket øger risikoen for, at

borgeren falder tilbage til misbrug. Frivillige foreninger og peer-to-peer-fællesskaber kan her bidrage til, at borgeren får nye relationer og opbygger sine individuelle og sociale ressourcer, der er knyttet til hverdagslivet i civilsamfundet, som er helt afgørende, når de offentlige behandlingstilbud afsluttes.

Et tidligere studie ¹⁶ af partnerskaber mellem frivillige og offentlige organisationer viser dog, at det kan være vanskeligt at få partnerskaberne til at fungere i praksis. Dette understøttes delvist af erfaringerne fra de 10 evaluerede projekter, samtidigt med at de også bidrager med en række erfaringer med at udvikle partnerskaber, som andre kan få glæde af.

Etablering af partnerskaber mellem frivillige organisationer og kommuner

Studier ¹⁶ af partnerskaber mellem frivillige og offentlige organisationer peger på, at det er vigtigt, at man skaber nogle formelle rammer om partnerskaberne for at sikre et velfungerende samarbejde.

I tråd med dette har et krav til de 10 evaluerede satspuljeprojekter været, at der skulle foreligge en skriftlig aftale mellem parterne, der præciserede, hvordan samarbejdet konkret skulle foregå (i form af identificering af kerneaktører, styregruppe, typen og hyppigheden af møder etc., og hvordan projektet kunne bidrage til at give den enkelte borger en helhedsorienteret og koordineret indsats – i form af mål og arbejdsdeling mellem parterne).

Formelle strukturer er vigtige men er ikke nok
Erfaringerne fra de 10 peer-to-peer-projekter tegner et billede af, at formelle samarbejder og

skriftlige samarbejdsaftaler er vigtige, men langt fra er nok til at etablere et godt fundament for partnerskaber. Det er ikke nok, at de involverede aktører er enige om, hvad de formelt set og på overskriftsniveau skal bidrage med. Ej heller at de mødes en gang i kvartalet. Der er behov for, at alle parter føler sig dedikerede til og har ejerskab over projektet, hvilket kræver, at der bruges tid og energi på et grundigt forarbejde og på at holde kontakten løbende.

Scottish Recovery Network anbefaler, at følgende spørgsmål afklares af de involverede parter for at sikre dette ejerskab:

- a. Hvad har inspireret os til skabe en peer-støtte-ordning?
- b. Hvad håber vi at opnå med peerstøtten?
- c. Hvad er peer-støttens unikke bidrag, som kan hjælpe os med at opnå ovenstående?

På baggrund af erfaringerne fra satspuljeprojektet kan vi som minimum tilføje disse tre spørgsmål:

- a. Har vi samlet de rette aktører på tværs af organisationerne?
- b. Hvem er målgruppen for indsatsen?
- c. Hvad er de enkelte aktøres ansvar og bidrag – helt konkret i praksis?

Spørgsmålene kan ikke kun hjælpe medarbejdere og ledelse til at få kendskab til, drøfte og få ejerskab over peer-to-peer-fællesskaberne. Når organisationerne får afdækket disse spørgsmål tidligt i processen, vil de også hurtigt kunne se og imødekomme modstand.

Hvem er det vigtigt at have med ombord i kommunen:

Erfaringerne fra de 10 projekter viser, at der er fire typer kommunale aktører, der er afgørende at involvere, når der skal etableres peer-to-peer-fællesskaber:

- *Mellemledere og ledere:* De har en afgørende rolle i forhold til at sikre, at de kommunale medarbejdere holder fokus på og bidrager til etableringen af peer-to-peer-fællesskaber.
- *Myndighedsmedarbejdere:* De skal vurdere, hvilken støtte sårbare og udsatte borgere skal have. Ved at inddrage peer-to-peer-fællesskaber som en del af tilbudspaletten kunne de spille en afgørende rolle ved at informere om muligheden for peer-to-peer – både til de borgere, der ender med at få støtte af kommunen, og til dem, man er nødt til at give afslag.
- *Bostøtter, støtte-kontakt-personer (SKP'er) eller botilbudsmedarbejdere.* Disse personer vil have en tæt kontakt til borgere, som man med fordel kunne lade indgå i peer-to-peer-fællesskaber, fx i forhold til de borgere, der er ved at være klar til en udskrivning.
- *Frivillighedskoordinatoren* i kommunen: Disse personer befinder sig netop i grænsefeltet mellem det offentlige og private, og de kan derfor spille en vigtig rolle, også i forhold til at promotere projektet.

Projektledelsens placering og samarbejdsrelationens karakter i partnerskabet

Et tidligere studie ¹⁶ af partnerskaber mellem frivillige og offentlige organisationer viser, at det er vigtigt at overveje, hvor projektet skal forankres, når man indgår partnerskaber. Fordelen ved at forankre projektledelsen og de økonomiske midler i den frivillige organisation er, at den frivillige organisation er mere smidig og har et større "manøvrerum" end de kommunale aktører. Omvendt peger studiet også på en højere grad af videndeling, større henvisning af borgere til projekterne og større legitimitet, når projektledelsen er forankret i kommunen.

I de 10 evaluerede projekter har projekterne primært været forankret hos den frivillige organisation. Projekterne beretter i forlængelse af de tidligere studier, at en af deres største udfordringer har været en passiv kommunal samarbejdspartner. Det har skabt rekrutteringsproblemer, hvilket netop ofte har været kommunens primære opgave.

Både kommuner og frivillige organisationer peger på en lang række årsager til kommunens passivitet:

- Kontrakten blev indgået for hurtigt
- Lederskift og reorganisering i kommunen
- Informations- og projektoverload i de kommunale medarbejders indbakker
- Mellemlederfokus uden opbakning fra øverste ledelsesniveau
- Medarbejdere med begrænset kendskab og tid til projektet
- Kommunal bekymring for kompetencerne i de frivillige organisationer
- Foreningen har ikke været opmærksom på at informere samarbejdspartnere om projektet – bredt nok og ofte nok
- Der har været for få koordinerende styregruppemøder mellem kommunen og projektet.

Botilbuds skepsis over for ressourcefokus – en central barriere

En barriere, som en del af de 10 projekter har måttet kæmpe med, er en skepsis over for peer-to-peer-projekter, som de har mødt på særligt botilbud (både i privat og kommunalt regi). Her har holdningen, blandt nogle medarbejdere, ofte været, at beboerne blev anset for at være for sårbare over for at skulle indgå i et peer-to-peer-fællesskab, og at de gerne ville "skærme" beboerne for tilbuddet. Dog har projekterne mange steder skabt øget refleksion og dialog blandt medarbejderne om, hvorvidt de er gode nok til at se ressourcerne hos borgerne, og i mange tilfælde har de forsøgt at udfordre sig selv. De har således fundet det særligt overbevisende, hvis fx en peer-støtte var med ude og fortælle om projektet, og i nogle tilfælde er de blevet mere opmærksomme på at tilbyde idéen særligt til personer, der var på vej til at blive udskrevet.

Partnerskabsmodeller

Nogle partnerskabsformer kan sikre tættere samarbejde end andre

Partnerskaberne har været organiseret lidt forskelligt i de 10 evaluerede projekter. Der har været fire typer partnerskabsmodeller, der via forskellige virkemidler har forsøgt at bygge bro mellem kommunen og den frivillige organisation:

Model 1 Det klassiske partnerskab mellem kommune og forening

Model 2 Delt finansieringspartnerskab mellem kommune og forening

Model 3 Frikøbspartnerskab mellem kommune og forening

Model 4 Brobyggerpartnerskab mellem kommune og forening

Virkemidler til at skabe partnerskaber

Det klassiske partnerskab: *Den gode idé*

I den mest udbredte partnerskabsmodel, *den klassiske*, har den frivillige organisation både været projektejer og har haft alle projektmidlerne. De kommunale medarbejders deltagelse i projekterne har i høj grad været baseret på et aktivt tilvalg fra de kommunale medarbejders side. Opgaven har ikke været øverst på de kommunale medarbejders dagsorden og er blevet løst, når der var tid mellem de andre opgaver.

De medarbejdere, der valgte at bruge tid på projektet, har typisk brændt for idéen om at lave peer-to-peer-fællesskaber, ressourcetankegangen eller den særlige målgruppe, der var tale om, hvorfor de enkelte kommunale medarbejders *egen motivation* og vurdering af peer-to-peer-fællesskaber som en god idé har været afgørende for deres aktive deltagelse.

Det delte finansieringspartnerskab:

Delt finansiering

I nogle partnerskaber har man arbejdet med delt finansiering, hvor den frivillige organisation har været projektejeren. Den frivillige organisation har benyttet sig af muligheden for at bygge bro til kommunen, ved blandt andet at lønne både medarbejdere i kommunen og foreningen.

Eksempel på det klassiske partnerskab

I Reden Aalborg videreførte man et samarbejde med Aalborg Kommune vedrørende mennesker med prostitutionserfaring i peer-to-peer-projektet. I styregruppen havde Reden bl.a. både involveret den leder fra kommunen, der havde skrevet under, og en bostøtte, der havde været med i et tidligere samarbejde omkring mennesker i prostitution i kommunen (projekt Exit Prostitution). Partnerskabet løb dog ind i et ledelseskifte og har på kommunal side i høj grad været båret af enkelte ildsjæle blandt bostøtterne, der har rekrutteret peers til projektet, særligt de bostøtter, som havde erfaring fra Exit Prostitution. Dette til trods for at alle bostøtter i kommunen er blevet informeret om projektet pr. e-mail og ved informationsmøder. Og til trods for at der er udviklet en guide, der kan hjælpe bostøtterne med at identificere prostitutionsproblematikker. Det begrænsede engagement blandt bostøtterne forklares med det tabuiserede område og et fraværende ledelsesfokus.

Eksempel på delt finansieringspartnerskab

Et af de 10 projekter – UngTilUng.com – er et godt eksempel på delt finansiering. Her har Den Boligsociale Fond primært stået for en digital platform for unge psykisk sårbare, mens Hillerød kommune har stået for at lave gruppeforløb for den samme målgruppe. Den Boligsociale Fond har således både finansieret den kommunale medarbejder 5-10 timer om ugen og udbetalt et mindre, månedligt beløb til kommunen som kompensation for mødeaktivitet m.m. Oplevelsen er, at denne delte finansiering har været et godt virkemiddel til at sikre, at partnerskabet blev understøttet og omsat til praksis. Projektet har lavet en klar arbejdsdeling mellem kommunens arbejde (med grupperne) og foreningens arbejde med (platformen), og de to parter har derfor kun i begrænset omfang bevæget sig ind på hinandens domæner. De har dog haft et stort kendskab til hinandens aktiviteter, og der har været et flow af deltagere mellem de to delprojekter.

Frikøbspartnerskabet: Kendskab

I frikøbspartnerskabet har den frivillige organisation været projektejer. Den frivillige organisation har dog i denne model benyttet sig af, hvad man kunne kalde et "kendskab", til at bygge bro mellem den frivillige forening og kommunen. Den frivillige organisation har således frikøbt et-to kommunale medarbejdere til projektet. Medarbejderne har dermed haft et indgående kendskab til kommunens arbejdsgange, centrale aktører og målgruppen, samtidig med at de er blevet knyttet tæt til den frivillige organisation. Denne tilknytning har skabt nemmere adgang til kommunens tilbud og dermed også en større mulighed for løbende at minde medarbejderne om projektets eksistens og skabe synlighed omkring projektet.

Brobyggerpartnerskabet: Brobygning

I brobyggerpartnerskabet har den frivillige organisation været projektejer. Den frivillige organisation har dog benyttet sig af en projektmedarbejder til at bygge bro mellem den frivillige forening og kommunen. Den frivillige organisation har ansat en projektmedarbejder i projektet, som har delt sin tid mellem at være i den frivillige organisation og i kommunen.

Samtidig har projektmedarbejderen selv haft erfaringer som udsat og/eller sårbar. Denne model indebærer, at man får tilknyttet en person til projektet som: 1) selv har erfaringer som udsat og/eller sårbar, 2) har et netværk blandt potentielle peer-støtter, 3) har et indgående kendskab til kommunens og den frivillige organisations arbejdsgange, 4) har direkte kontakt til potentielle peer-modtagere i kommunen og 5) kan sikre, at de kommunale kollegaer bliver mindet om projektet.

Eksempel på frikøbspartnerskabet

Partnerskabet mellem Psykiatrifonden og Vejle Kommune er et godt eksempel på frikøbsmodellen. Her har psykiatrifonden været projektejer og projektleder, mens man har frikøbt en medarbejder fra kommunen, der tidligere har arbejdet med psykisk sårbare og misbrugsområdet. Medarbejderen har dermed kunnet trække på kendskabet til både området og kommunens arbejdsgange i forhold til at få hyppig adgang til informationsmøder.

Eksempel på brobyggerpartnerskabet

Samvirkende Menighedspleje og Københavns Kommune har haft et brobyggende partnerskab. I udgangspunktet var partnerskabet en mere klassisk model. Men da det var vanskeligt at sikre et tæt samarbejde med kommunen og rekruttere til projektet, foreslog kommunen, at deres peer-medarbejder fik en central rolle i projektet. Den bold greb Samvirkende Menighedsplejer og ansatte medarbejderen på deltid i projektet.

Projektet oplevede straks en stor forskel. Peer-medarbejderen fik hurtigt rekrutteret både peer-støtter og peer-modtagere til projektet. Samtidig oplevede Samvirkende Menighedsplejer også, at det var værdifuldt og lærerigt, at medarbejderen netop selv havde erfaring som udsat.

Opmærksomhedspunkter i forhold til en organisering baseret på partnerskaber

- **O**vervej, om projektet skal forankres i den frivillige eller offentlige organisation, eller hvordan en delt forankring kunne se ud:
 - Hvis projektet forankres i den frivillige organisation, er det afgørende at sikre, at aktører på forskellige niveauer i den offentlige organisation er involveret, herunder ledere, mellemlidende samt evt. myndighedsafdelingen og frivilligkoordinatoren.
- **S**kab ejerskab i begge organisationer både gennem:
 - Formelle samarbejdsaftaler, en styregruppe, styregruppemøder m.m.
 - Fælles formulering af projektet, målgruppen, arbejdsdeling m.m.
- **B**rug af forskellige virkemidler: ideologiske, finansielle, kendskabsmæssige og brobyggende
- **L**øbende påmindelse og information om projektets fremdrift i begge organisationer.
- **F**okus på et kulturarbejde, der sætter recovery på dagsordenen i både den frivillige og den offentlige organisation. Hvis kommunens opgave bliver at rekruttere peer-personer, er det særligt afgørende, at der er en fælles forståelse, helt ned på medarbejderniveau, omkring, hvem der kan indgå i peer-to-peer-projekter, og i hvilket stadie af personernes recovery-forløb (fx efter udskrivelse eller før).

4.3 Projektledelse

Litteraturen⁹ viser, at ikke kun en velfungerende organisering, men også en dedikeret ledelse er afgørende for peer-to-peer-fællesskabers succes. Erfaringerne fra de 10 evaluerede projekter viser således også, at frivillige peer-to-peer-fællesskaber ikke kan fungere uden en solid og engageret ledelse.

I de 10 projekter har projektledere og medarbejdere – fra primært den frivillige forening – således spillet en afgørende rolle i både at etablere peer-fællesskaber og at understøtte dem.

Et understøttende team

Fælles for alle de 10 satspuljeprojekter er, at der har været et team af medarbejdere tilknyttet fællesskaberne. Det drejer sig typisk om:

- 1-2 projektledere, der bl.a. har haft det overordnede administrative ansvar, planlagt undervisning og sikret fremdrift i projektet.
- 1-3 projektmedarbejdere, der bl.a. har stået for rekruttering og kontakt med relevante

samarbejdspartnere, planlægning og afvikling af uddannelse, afvikling af supervision, aktiviteter og evaluering.

- 1-2 eksterne undervisere og/eller psykologer, der enten har holdt oplæg eller har stået for supervisionen.

I de 10 projekter har særligt projektmedarbejderne skullet varetage en lang række opgaver, blandt andet rekruttering, være facilitator for grupper og caféer samt være sparringspartner og motivator i forhold til de enkelte deltagere.

Erfaringerne fra de 10 projekter viser, at det kræver et stort engagement, tålmodighed og gåpåmod at stå for peer-to-peer-projekter for udsatte. Man kan ikke forvente et hurtigt udbytte eller lange solide forløb. Projektmedarbejderen skal konstant være opmærksom og empatisk over for sårbarhed blandt peer-deltagere og kunne rumme deres op og nedture. Derfor er kollegaer og sparringspartnere i det understøttende team også afgørende. De kan ikke kun støtte projektmedarbejderen i nogle svære situationer, fx i forhold til om de skulle

motivere peer-personerne til at fortsætte i projektet, når de mødte modstand eller ej. Sparingspartnerne i teamet kan også hjælpe med at finde løsninger, der kan skabe fremdrift i projekterne, og håndtere modstand fra fx samarbejdspartnere.

Endelig peger en projektleder på, at hun gerne ville have været bedre rustet til at identificere og håndtere fx misbrugsproblematikker. Det kræver således både faglighed, viden og særlige menneskelige egenskaber at kunne facilitere peer-to-peer-fællesskaber.

Opmærksomhedspunkter i forhold til ledelse

- **S**ikre fagligt kompetente, empatiske og engagerede projektmedarbejdere og ledere
- **S**ikre omstillingsparate og alsidige medarbejdere – der er en lang række opgaver, der skal varetages – fra drift til personlig kontaktarbejde
- **S**ikre, at projekterne er understøttet af et team: Dette er afgørende i forhold til sparing i svære situationer.

4.4 Engagering af deltagere

Engageringen til frivillige peer-to-peer-fællesskaber kan være vanskelig. Det viser erfaringerne fra de 10 evaluerede peer-to-peer projekter. Samtidigt giver erfaringerne også inspiration til, hvordan man kan skabe en god og velgennemtænkt engageringsproces.

Sprogbrug er vigtig

De 10 satspuljeprojekter har været forankret i de frivillige organisationer. Her er peer-støtte-tankegangen på mange måder kendt. De har mangeårige erfaringer med at fokusere på, at borgere i civilsamfundet har ressourcer til at støtte og hjælpe hinanden med personlige og

sociale problemer. De 10 frivillige organisationer, der har medvirket i satspuljeprojekterne, har således i mange år arbejdet med beslægtede aktiviteter såsom bruger-til-bruger, selvhjælp og besøgsvenner. Alligevel beskrives peer-to-peer også som noget nyt.

Projekterne har erfaret, at de i peer-to-peer-projekterne har skullet være meget opmærksomme på ikke at komme til at stigmatisere potentielle deltagere i fællesskaberne i deres sprogbrug til og om dem. Projekter har fx oplevet, at en kommunikation, der henvendte sig til "tidligere misbrugere" og "prostituerede", ikke har været succesfuld. Det har således været udfordrende, hvordan man skulle henvende sig til en specifik målgruppe med levede erfaring som udsat på en anerkendende og ressourceorienteret måde. Hvad skulle man kalde deltagerne? En løsning i Reden i Aalborg har fx været at gå fra at efterspørge personer, der har tidligere erfaring fra prostitution, til personer, der har erfaring med salg af seksuelle ydelser.

En anden udfordring i forhold til den eksterne kommunikation har været, hvordan formålet med projektet skulle italesættes. Begreber som "Peer-to-peer", "peer," "mentor" og "mentee" er centrale begreber inden for peer-to-peer-arbejdet, som de frivillige organisationer har skullet forholde sig til. Både foreninger, kommuner og de udsatte selv har imidlertid oplevet problemer med at bruge begreberne i praksis. De engelske begreber kan for nogens vedkommende være svære at forstå eller være forvirrende, fordi de bruges i andre sammenhænge – fx bruges mentorbegrebet på jobcentre. Derfor har mange projekter valgt at bruge alternative begreber for selve indsatsen, fx omtalt dem som bruger-til-bruger-projekter, hvilket gjorde dem mere forståelige for målgruppen. Ligeledes har foreningerne arbejdet aktivt med at udvikle deres egne begreber for peer-to-peer-deltagerne. Du kan se en oversigt herunder.

Kært barn mange navne

Projekt	Begreb for peer-støtte	Begreb for peer-modtager
Blå Kors	Frivillig mentor	Makker
BoTrivsel	Mentor	Mentee
UngTilUng.com	Frivillig	Brugere og besøgende*
Frivilligcenter Silkeborg	Peer-støtte, igangsætter og frivillig	Bruger, peer-modtager og gruppedeltager
Morgencafé for hjemløse	Gruppedeltager	Gruppedeltager
Peer-fællesskabet Vejle	Mentor	Peer
Recovery Lab/Vendepunkter	Peer-instruktør og peer-guide	Peer-støtte-modtager
Reden	Peer-støtte	Peer-støtte-modtager
Samvirkende Menighedsplejer	Frivillige	Bruger
WeShelter	Frivillige peer-støtte	Bruger og peer-støtte-modtager

Note: * I dette projekt er der tale om et fællesskab, der bl.a. tager udgangspunkt i en digitalplatform, hvorfor begrebet "besøgende" refererer til besøgende på denne platform.

Adskil det interne og eksterne sprogbrug

Peer-to-peer- og recovery-tankegangen er velkendt i offentlige organisationer. Alligevel har nogle frivillige organisationer erfaret, at de er blevet nødt til at sondre mellem et eksternt og et internt sprogbrug. Et eksternt sprogbrug, der kunne sikre, at de personer, man ønskede at engagere til peer-to-peer-fællesskaberne, ikke blev skræmt væk og stigmatiseret, og et internt sprogbrug, der kunne benyttes i kommunikationen med fagpersoner i kommunerne.

Eksempel: Klart skel mellem intern og ekstern

"Vi oplevede, at vi under engageringsarbejdet har skullet skelne mellem vores interne faglige sprogbrug og vores eksterne kommunikation. Hvis vi kommunikerede med vores "sædvanlige" faglige termer fx misbrugere, kom vi til at stigmatisere målgruppen, men hvis vi helt bevægede os væk fra de faglige termer i de interne drøftelser med de kommunale samarbejdspartnere, så risikerede vi at udvande målgruppedefinitionen og gøre det for utydeligt, hvilken målgruppe vi talte om. Vi har derfor valgt at sondre mellem intern og ekstern kommunikation. Dette indebærer en risiko for at fastholde det sædvanlige resourcesyn på borgeren (= afhængig af ydelser og dermed resourcesvag) og kan gøre det svært for alvor at implementere en peer-to-peer- og recovery-tilgang hos kommunale afdelinger, der endnu ikke har recovery-mindsettet som en del af deres kultur. Vi og de kommunale afdelingers ledere oplevede derfor et paradoks mellem på den ene side at være nødt til at gøre det tydeligt for de kommunale medarbejdere, hvilken målgruppe vi overhovedet talte om (med risiko for at stigmatisere målgruppen i selve sprogbrugen om dem), og på den anden side skulle vi arbejde med kulturforandring og ændre den kommunale medarbejdergruppes resourcesyn på og sprogbrug om borgeren."

Opmærksomhedspunkter i forhold til engageringen

- **S**progbrug er vigtigt i fx engagering af målgrupper og samarbejdspartnere. Skab en ekstern kommunikation, der:
 - er resourceorienteret og sensitiv over for potentiel stigmatisering, fx i forhold til formålsbeskrivelse og valg af begreber, så målgruppen kan identificere sig med projektet
 - understøtter formåls- eller målgruppebeskrivelsen.
- **D**er kan være brug for flere typer af sprogbrug både internt og eksternt.

4.5 Ekstern information og kommunikation

Den eksterne kommunikation er afgørende for en succesfuld engageringsproces. Erfaringen fra de 10 projekter er, at det er nødvendigt at anvende forskellige kommunikationskanaler – blandt andet fordi personer, der er og har været udsatte, ofte skal nås gennem forskellige kanaler og gennem et forskelligt sprogbrug.

Generelt har projekterne haft størst succes med at bruge mund-til-mund-metoden, forskellige former for skriftlige informationsmaterialer, informationsmøder, indslag i lokale medier og Facebook-opslag. Til gengæld har e-mails til kommunalt ansatte været mindre effektive, fordi de er druknet i travlhed, ligesom rekrutteringsdatabaser såsom frivillig.dk ikke har fungeret i denne sammenhæng.

Hvordan har peer-støtter og -modtagere

Selvom partnerskabet med kommunen ikke bidrog til engagering af peer-støtte og -modtagere i det forventede omfang, så er omkring en fjerdedel blevet henvist herfra, mens en fjerdedel selv har henvendt sig på baggrund af projekternes information. Der er også en god fjerdedel, der er engageret, fordi de har været tidligere brugere af de frivillige organisationer eller er blevet engageret af tidligere brugere. Den sidste mindre fjerdedel er blevet engageret, ved at projekterne har opsøgt dem.

★ Mund-til-mund

Projekterne har de bedste erfaringer med mund-til-mund-formidling, hvor de har kontaktet deres netværk, kommunale medarbejdere samt de potentielle peer-støtter og peer-modtagere, de havde kendskab til. Mund-til-mund formidling har vist sig effektiv, fordi den bygger på tillid og relationer, der allerede er etableret forud for projektet.

Peer-støtter beskriver, at de oplevede det som en cadeau, da projektmedarbejderne ringede dem op og tilbød dem at være peer-støtter.

Nogle beskriver samtidigt, at de var tøvende over for at genetablere eller øge deres gang i en verden, de følte, de havde bevæget sig væk fra. De beskriver, at det afgørende for deres valg om at indgå i fællesskabet ofte blev truffet, fordi de havde *tillid* til den projektmedarbejder, frivillige eller kommunale medarbejder, de havde talt med.

★ Informationsmøder: på biblioteker, bosteder og i forbindelse med medarbejdermøder

Projekterne har haft gode erfaringer med at afholde informationsmøder på især bosteder og i forbindelse med medarbejdermøder. Det er mere vanskeligt at få folk til at komme til informationsmøder på biblioteket. Det kan være en god idé, at tage en peer med til disse møder, og det kan være en fordel at komme flere gange.

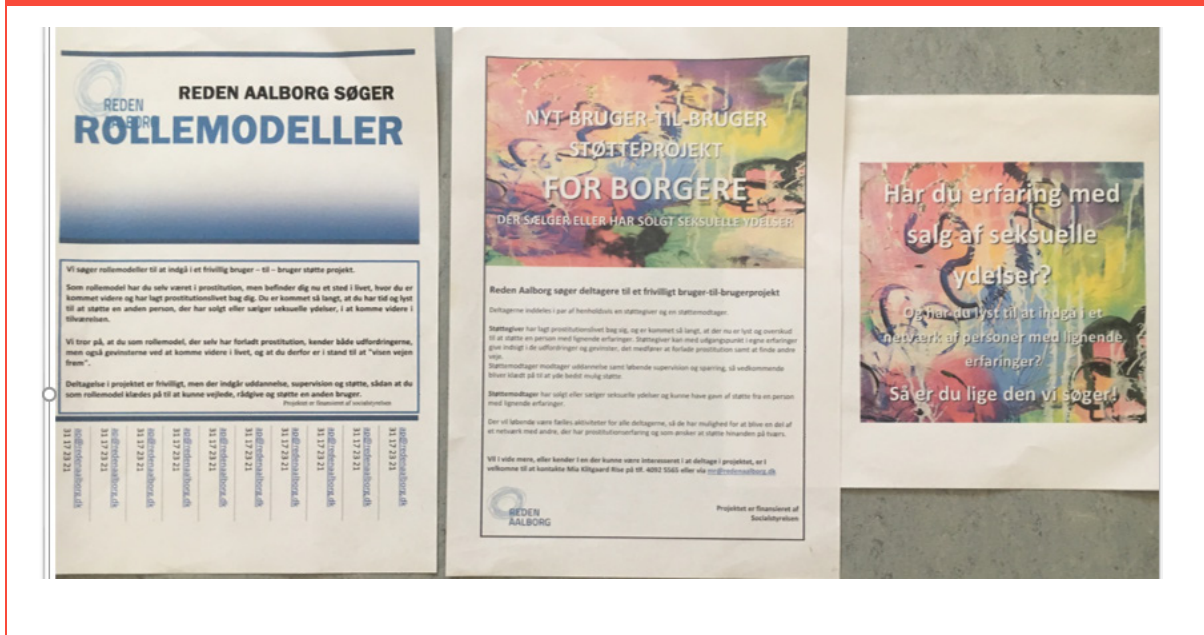
På bostederne er projektmedarbejderne typisk kommet på et informationsbesøg – enten månedligt til frokost eller ved særlige arrangementer, hvor de har fortalt om peer-to-peer-fællesskaber. Nogle bosteder ønsker dog selv at informere beboerne direkte og på det tidspunkt, som medarbejderne skønnede var det rette. Derfor har der været gode erfaringer med at informere disse medarbejdere på nogle indledende møder.

★ Informationsmaterialer: pjecer, videoer, flyers og opslag

Mange projekter har benyttet pjecer, videoer, flyers og A4-opslag som en vigtig informationskanal. Materialerne har understøttet mund-til-mund-formidlingen og informationsmøderne. Materialerne har indeholdt konkrete projektinformationer og kontaktoplysninger, og der har stået, hvilke aktiviteter der indgår i projektet, og hvad målgruppen forpligter sig til. Materialet er bl.a. blevet distribueret, hvor målgrupperne kommer på frivilligcenteret, biblioteket, bostedet eller lignende.

Projekterne har arbejdet aktivt med at gøre brochurer og andre typer af information mere interessante og appellerende for målgruppen, hvilket fremgår af de eksempler, der følger herefter.

Eksempel på udvikling af layout af pjecer

★ Opslag på Facebook og de lokale medier

Facebook og de lokale medier (både radio, aviser og specifikke magasiner, fx *Hjemløs*) er i stigende omfang blevet benyttet af de 10 projekter. Dette både til opslag og indslag med generel information om peer-to-peer fællesskaber og til interview og videoer med peer-støtter og -modtagere, der fortæller om deres erfaringer med peer-to-peer-projekterne.

Videor som informationsmateriale

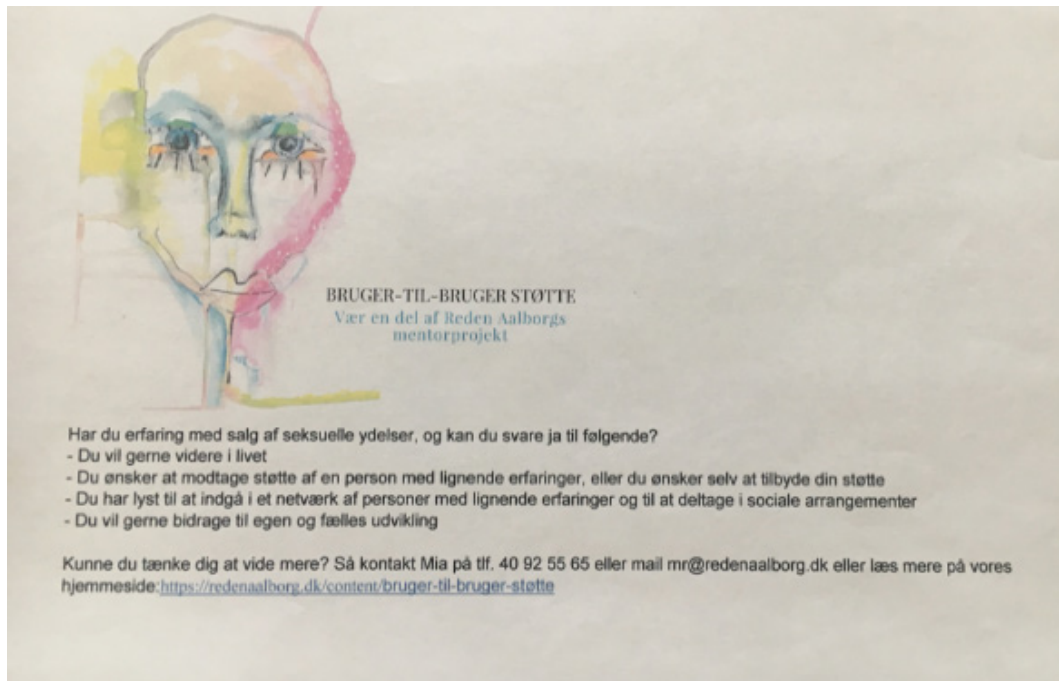
Projektet UngTilUng.com har udarbejdet en række portrætvideoer af peer-støtter: <http://www.ungtilung.com/lyt-laer/videoportraetter> samt en introduktionsvideo til den digitale platform der udgør et centralt omdrejningspunkt i projektet: <https://youtu.be/FzU1IUd1HM>

★ E-mails

Projekterne har i stort omfang brugt e-mail til at fortælle kommunale myndigheder, bostøtter og botilbud om projektet. Erfaringerne er dog, at e-mails sjældent kan stå alene. For at de skal få en effekt, kræver det ofte en mundtlig opfølgning, fx en telefonopringning eller et informationsmøde. Erfaringerne er også, at e-mails skal sendes flere gange til de kommunale medarbejdere, da e-mails ofte drukner i en travl hverdag.

Eksempel på Facebook-opslag fra Reden

Reden har eksperimenteret med at gøre deres informationsmateriale mere vedkommende ved blandt andet at gå over til at benytte projektdeltagernes egne illustrationer.

Eksempel på promoveringen af WeShelters peer-to-peer-projekt i magasinet *Hjemløs*

Opmærksomhedspunkter i forhold til den eksterne information og kommunikation

Det er en god idé at udarbejde en samlet, overordnet informationsstrategi:

- **V**ær bevidst om, at der er flere målgrupper, som har forskellige informationsbehov
- **B**rug flere informationskanaler og virkemidler, og tilpas dem de forskellige målgrupper
- **V**ær tålmodig, opsøgende, kreativ, og kør flere informationsrunder
- **B**rug gerne erfarne peers som formidlere og gode eksempler
- **O**vervej nøje, hvordan sprogbrug og illustrationer kan appellere til målgruppen uden at virke stigmatiserende
- **O**vervej løbende, om informationsstrategien fungerer, eller om den skal justeres.

4.6 Matchning

Hvordan sammensætter man gode peer-to-peer-fællesskaber?

Arbejdet med at sammensætte deltagere til peer-to-peer-fællesskaber, dvs. matchning, er et kerneelement, der er nødvendigt at overveje, når man ønsker at etablere peer-to-peer-fællesskaber. Matchningen involverer, at man overvejer:

- Hvem bør matches?
- Hvad er peer-personernes egne præferencer, kompetencer og forventninger?
- Hvilken matchningsstrategi skal man vælge?
- Hvilke rammer skal der være for matchningen?
- Hvilke udfordringer og etiske dilemmaer kan der være forbundet med matchning?

Hvem bør matches?

Litteraturen^{1,7} peger på, at peer-støtten oftest er mest virkningsfuld, hvis peer-støtte og -modtager deler andet end kun fx social og psykisk sårbarhed. Det er derfor en god idé at matche peers, således at de også deler kulturel baggrund, religion, alder, køn og personlige værdier. Litteraturen beskriver ligeledes, at det er en fordel, hvis peer-støtterne også er åbne for at modtage råd, og at både peer-støtte og -modtager har en vis distance til deres levede erfaringer, således at de kan reflektere over

dem i fællesskab. Det skaber en bedre dynamik i relationen, end når peer-støtten alene forsøger at give peer-modtageren gode råd til at forandre sit liv.

De 10 satspuljeprojekter har i vid udstrækning sammensat fællesskaber, hvor deltagerne havde erfaring med den samme type(r) udsathed. Erfaringerne fra de 10 projekter er dog, at det både kan være både en fordel og en ulempe i peer-to-peer-fællesskaber at satse på også at matche deltagerne i forhold til personlighed, interesser, køn, alder og etnicitet:

- **Personlighed:** Det kan være en fordel at sammensætte fx en udadvendt og en mere indadvendt type. Særligt i de tilfælde, hvor peer-støtten har svært ved at komme ud, men ønsker at komme ud. Omvendt kan det skabe frustration hos en meget udadvendt person, hvis det er svært at få samtale og samvær til at køre med en meget indadvendt type.
- **Interesser:** Det kan være godt med fælles interesser, fx for kreativt arbejde. Omvendt kan det også være en fordel med forskellige interesser, fordi der er potentiale for at blive motiveret til noget nyt, fx at lære at strikke, ride eller gå til koncert.
- **Køn:** Det kan være nødvendigt med samme køn, når der er tale om voldsramte og misbrugte kvinder. Det kan også være

hensigtsmæssigt med en kønsopdeling for at undgå for meget flirt mellem kønnene, og at fællesskaberne ses som en dating-mulighed. Omvendt peger nogle af mændene på, at de foretrækker fællesskaber med både kvinder og mænd, fordi kvinderne kan sikre, at der ikke bliver for meget "macho"-kultur i gruppen.

- **Alder:** En lighed i alder kan være hensigtsmæssig, fx i en gruppe af unge, fordi det skaber en umiddelbar forståelse og følelse af at være i samme båd. Omvendt har en del peer-støtter udtrykt præference for en aldersforskel (hvor de som støtter er de ældste), fordi de oplever, at det understøtter peer-støtte-rolle.
- **Etnicitet:** Det kan være hensigtsmæssigt med samme etnicitet – fx at være grønlandere – fordi det kan skabe en større forståelse for de dilemmaer, man står i som grønlander i en dansk kontekst. Omvendt kan det være en ulempe, at man dermed mister muligheden for at skabe stærkere bånd til borgere med anden etnisk baggrund gennem peer-fællesskabet
- **Beskæftigelse og boligsituation:** Det kan være hensigtsmæssigt, at begge står i den samme beskæftigelses- eller boligsituation, fordi det skaber en forståelse for hinandens situation. Omvendt kan det være inspirerende at høre om, hvordan og på hvilke præmisser man kan få et job eller en bolig.

Disse erfaringer peger på, at lighed kan være godt, men at forskellighed også kan være en styrke. Det handler først og fremmest om deltagerne individuelle præferencer.

Præferencer, forventninger og kompetencer

Erfaringerne fra de 10 projekter er, at peer-personerne kan have meget forskellige og

individuelle ønsker og forventninger til deres deltagelse i peer-to-peer-fællesskaber. Desuden kan ønskerne også ændre sig undervejs – både i forhold den type af relation, som deltagerne efterspørger, og i forhold til de aktiviteter, de ønsker at deltage i. Samtidig er det erfaringen, at det er afgørende med en vis stabilitet i fællesskaberne i forhold til at opbygge tillid og relationer mellem peer-støtter og -modtagere.

Arbejdet med engagering og matchningen bør derfor indeholde en løbende behovsafklaring og forventningsafstemning med deltagerne for at fastholde dem som peer-støtter og peer-modtagere eller for at afklare, om peer-fællesskaber er en aktivitet, deltagerne reelt ønsker at indgå i.

Det er projekternes erfaringer, at et interview kan være et afgørende redskab til at skabe en indledende dialog med både peer-støtter og peer-modtagere og som grundlag for at lave de rette match. I projekterne er interviewet typisk blevet gennemført af projektmedarbejderne, der har gode erfaringer med at bruge en interviewguide, der:

- skaber en umiddelbar behovsafklaring og forventningsafstemning
- får skabt en god kontakt til den person, der ønsker at indgå i peer-to-peer-fællesskabet
- får en grundlæggende viden om den person, der ønsker at indgå i fællesskabet
- får viden, der fx kan benyttes i forhold til både undervisning og sammensætning af peer-to-peer-fællesskaber.

Nedenfor er et eksempel på en interviewguide baseret på inspiration fra projekterne.

Eksempel: Interviewguide

Baggrundsviden: navn, alder, adresse, telefonnummer, mailadresse og evt. kontaktperson

Samlivsstatus: single, samlevende, ægteskab og børn

Interesser: fx hobbyer

Beskæftigelsessituation: beskæftigelse, fritidsbeskæftigelse, frivilligt arbejde, andet

Motivation: Hvad forventer du at få ud af peer-fællesskabet? Hvorfor vil du gerne være en del af projektet? Er der noget i forhold til dit eget forløb, du tænker kan være vigtigt for os at vide?

Symptom/udsathed: Hvilke symptomer har du erfaring med? hvor langt er du i forhold til din recovery-proces, fx substitutionsmedicin eller lignende?

Værdier i relationer: Angiv de tre vigtigste værdier for dig i forhold til relationer (fx humor, ærlighed, tillid), hvad skal der til, for at du svinger godt med et andet menneske?

Sociale kompetencer: Hvis de mennesker, der kender dig godt, skulle fortælle, hvor social de oplever, du er, på en skala fra 1-10, hvad ville de så sige? Er du enig?

Præferencer: Er det vigtigt for dig, at din peer har samme køn? Er der nogen, du har det sværere ved at være sammen med end andre – hvorfor?

Aktiviteter: Angiv 1-3 aktiviteter, du vil foretrække at lave sammen med en peer i prioriteret rækkefølge. Er der nogle aktiviteter, du ikke har lyst til at deltage i? Hvor foretrækker du at møde din peer? Hvor ofte foretrækker du at møde din peer – 1 gang om ugen eller hver 14. dag? Hvilke tidspunkter vil passe dig bedst? (dage og tidspunkter)

Potentielle udfordringer: Hvad vil være din største udfordring i forhold til at deltage i projektet?

Tidligere erfaring: Har du tidligere erfaring med peer-to-peer- eller mentorrollen?

Hvor har du set opslaget?

Er der noget, jeg ikke har spurgt om, som du tænker er vigtigt for mig at vide i forhold til din rolle som mentor?

Samtykke erklæring: Undertegnede giver hermed tilladelse til, at peer-to-peer-projektet må opbevare og anvende de oplysninger, som jeg giver til projektlederne i xx projekt. Oplysningerne er alene til brug for en eventuel matchning mellem mig og en peer, og til evaluering af projektet.

Dato _____ Underskrift _____

Rammesætning for matchningen og matchningsstrategier

Matchning af peer-to-peer-fællesskaber kan med fordel foregå via forskellige strategier. De 10 satspuljeprojekter har benyttet tre typer strategier:

- **"Prædefineret matchning"**: Her defineres det forud for etablering af fællesskabet, hvem der er peer-støtte og peer-modtager.
- **"Løbende matchning"**: Her sker matchningen løbende, fx over et længerevarende gruppeforløb, hvor det ikke på forhånd er defineret, hvem der er henholdsvis peer-støtte og peer-modtager. Denne strategi giver bl.a. mulighed for, at deltagerne kan indtage både støtte- og modtagerrollen, alt afhængig af den pågældende problematik.
- **"Rådigheds matchning"**: Her er rollerne mellem peer-støtte og -modtager prædefinerede, men matchningen foregår løbende i rummet, ved at peer-modtageren falder i snak med en peer-støtte eller omvendt. Der er ikke nødvendigvis tale om et længerevarende forløb men evt. blot en enkelt dialog.

Formelle redskaber til matchning. De redskaber, der har været benyttet til fællesskaber baseret på prædefineret matchning, har været:

- **Fællessnak:** mellem peer-støtte, peer-modtager og projektlederen forud for det første møde
- **Speeddating:** Det vil sige typisk en kort gåtur mellem peer-støtte og peer-modtager på opfordring fra projektlederen, hvor de to parter mærker, om de har lyst til at indgå i peer-to-peer-fællesskab med hinanden
- **Kontrakt:** specificerer de formelle ting omkring fx antal mødegange, længden på det samlede forløb, hyppighed af møder, hvilken hverdag og hvor mange timer.

En række projekter har benyttet udfærdigelsen af en kontrakt mellem peer-støtten og -modtageren som et matchningsredskab. Erfaringerne fra disse er delte. På den ene side opleves de som et godt holdpunkt for samværet. På den anden side kan det virke meget stift at indgå en

kontrakt, og det anbefales at man finder et andet begreb end kontrakt.

Uformelle redskaber til matchning. En række matchningsredskaber af uformel karakter har sikret en løbende og dynamisk matchning mellem deltagerne, fx:

- Uddannelse og gruppeøvelser
- Udflugter eller lignende aktiviteter

Udfordringer med at matche

Det kan være en udfordring at matche peer-støtte og peer-modtager én-til-én i frivillige peer-to-peer-fællesskaber. Det viser erfaringen fra de 10 satspuljeprojekter.

Der har vist at sig at være minimum tre forhold, der har vanskeliggjort en god matchning:

For det første har der været for få deltagere i projektet, hvilket bl.a. er forsøgt imødegået, ved at en peer-støtte fx blev peer-støtte for mere end én peer-modtager.

For det andet har det været en udfordring at finde to personer, der passer godt sammen.

For det tredje har det været en udfordring, hvis den ene person viser sig at være ustabil. Projekterne har oplevet, at både peer-støtter og peer-modtagere er faldet fra i forløbet.

Etik – behandling af personlige oplysninger og spilleregler for fællesskabet

I arbejdet med matchning- og engagering indgår indsamling af information om socialt ud-satte, så her er det afgørende at være opmærksom på, at persondataloven skal overholdes (se fx eksempel fra interviewguiden side 25).

Nogle af projekterne har desuden opstillet etiske retningslinjer eller spilleregler for deltager-nes ageren i fællesskaberne. Det drejer sig både om mere formelle krav, så som udveksling af private oplysninger og tavshedspligt, og om mere uformelle spilleregler, fx vedrørende hvor det er smart at mødes i det offentlige rum første gang, og om man skal slukke mobilen, når man er sammen.

Etik i digitale fællesskaber

Projekt UngTilUng.com har stået i spidsen for peer-to-peer-fællesskaber, der baserer sig på digital kommunikation. Her kan der være brug for et særligt sæt af retningslinjer. UngTilUng.com har opstillet disse retningslinjer for deres digitale peer-to-peer-fællesskaber:

- Du må ikke opgive private oplysninger, som gør, at du kan blive opsøgt af tredje person. Benyt dig af et pseudonym/alias.
- Du må ikke opgive andres navn og adresse eller udlevere pårørende, behandlere m.fl., fx ved at oplyse deres navn og titel i dine indlæg.
- Vi vil gerne sikre din anonymitet, så du skal passe godt på dit brugernavn og kodeord. Du må ikke give dem til andre. Vi bevarer din anonymitet. Vi kan ikke se din IP-adresse.
- Vi har tavshedspligt og videregiver ikke oplysninger om dig.
- Du må ikke uploade materiale, som er voldeligt, sexistisk, pornografisk, eller som opfordrer til brug af stoffer eller kriminalitet.
- Du må ikke foreslå eller opfordre til løsninger, som kan være skadelige, fx selvskade, selvmord og spiseforstyrrelser.
- Du er alene ansvarlig for dit materiale. Du skal være opmærksom på copyright, hvis du bruger andres materiale.
- Vi opfordrer til, at du kun i begrænset omfang anvender slang og forkortelser, så alle har mulighed for at forstå dit indlæg eller kommentar.
- Vi forbeholder os retten til at fjerne dit materiale og udelukke dig fra sitet, hvis vi oplever, at du bevidst overtræder vores regler og dermed risikerer at skade andre på nettet, eller hvis du på andre måder skader sidens tekniske funktion.

Desuden fremhæves det på sitet, hvilke personlige data der indsamles og hvorfor:

- Når brugere opretter sig på ungtilung.com, så gemmer vi brugernavn, e-mailadresse, navn, alder, kommune samt billede og beskrivelse, hvis du vælger at uploade det. Det gør vi for at kunne skræddersy indhold bedst muligt til dig.

Se mere om de etiske retningslinjer på sitet: <https://www.ungtilung.com/velkommen-til/etiske-retningslinjer/>

Etik i gruppefællesskaber

I Morgencaféen i København har de etableret et gruppefællesskab. Her igangsætter de forløbene, ved at deltagerne selv opstiller en række spilleregler for gruppen. Spillereglerne omhandler adfærd, fx ædruelighed og fortrolighed, men også rammerne om projektmedarbejdernes rolle, fx at de kan sende en påmindelses-sms forud for gruppemøderne, og opfordringer til gruppemedlemmerne, fx at de kan tage breve fra kommunen med, hvis de har brug for hjælp.

Opmærksomhedspunkter i forhold til matchning

- **V**ær opmærksom på, at selvom peer-personer deler levede erfaringer som udsat og/eller sårbar, så er der andre forhold, der kan forene eller adskille dem, fx personlighed, interesser, køn, alder og etnicitet.
- **D**et kan både være en styrke og en ulempe, at deltagerne adskiller sig eller er ens på de forskellige områder.
- **U**dfør et indledende interview med deltagerne, der kan bidrage til at synliggøre individuelle præferencer.
- **O**vervej, hvilken strategi og rammer for matchning der vil passe bedst til jeres peer-to-peer-fællesskaber.
- **V**ær opmærksom på etiske retningslinjer og overholdelse af persondataloven.

4.7 Uddannelse og supervision: Hvordan kan deltagerne klædes på?

Mennesker med levede erfaringer skal klædes på i forhold til at indgå i peer-to-peer-fællesskaber. Det er der bred enighed om i litteraturen^{8,12,15,17}. Levede erfaringer er nemlig ikke i sig selv en garanti for, at man kan skabe succesfulde peer-to-peer-fællesskaber. Uddannelse, og ofte supervision, har derfor også været et kerneelement i de 10 satspuljeprojekters arbejde med peer-to-peer-fællesskaber.

I de 10 satspuljeprojekter er der blevet etableret undervisningsforløb til tre målgrupper:

- **Peer-støtter**, der skal indgå i én-til-én-relationer med peer-modtagere
- **Instruktører**, der skal undervise peer-modtagere i gruppeforløb og dermed kræver, at instruktøren er i stand til at undervise/facilitere en gruppeproces i instruktørfællesskaber
- **Alle deltagere**, der indgår i peer-to-peer-fællesskabet.

Længde, hyppighed og intensitet

Både litteraturen^{8,12,15,17} og erfaringerne fra de 10 projekter peger på, at et godt udbytte af at deltage i peer-to-peer-fællesskaber for peer-støtten fremmes af gode, veltilrettelagte kompetenceudviklingsprogrammer, og at der ydes god, tilpasset supervision med de rette intervaller. I de 10 projekter har uddannelsen haft

forskellig hyppighed og forskellig længde. Noget undervisning har været et par timer, andet har været heldagsundervisning. Nogle uddannelser er foregået som møder to gange om ugen, mens andre er foregået ved et møde en gang om måneden.

Erfaringen fra særligt én-til-én-fællesskaberne er, at man skal ramme en balance, hvor man aktiverer deltagerne uden at overaktivere dem. For eksempel kan det være en stor mundfuld for nogle deltagere både at skulle mødes med sin peer-støtte, modtage undervisning og komme til supervision. Nogle undervisningsforløb er blevet organiseret som en kickstart forud for peerforløbet, mens andre undervisningsforløb er blevet organiseret som en løbende kompetenceudvikling sideløbende med peer-fællesskaberne.

Ofte er kickstartforløbene dog blevet suppleret med supervisionsmøder, der løbende har samlet op på deltagernes erfaringer. Fordelen ved kickstartuddannelsen er, at deltagerne i disse forløb får en uddannelse, før de bliver matchet. En ulempe kan være, at deltagerne har fået en uddannelse men ikke kan komme i gang, fordi der er problemer med at matche dem med andre deltagere i peer-to-peer-fællesskaber.

Anbefalinger fra forskning i peer-to-peer-undervisningsforløb

Forskeren Cronise (2016)¹⁷ foreslår en såkaldt *collaborative learner-centered approach* som en god metode til at etablere undervisningsforløb. Den bygger på fire elementer:

- **Konteksten** – Hver aktivitet/element i udviklingsprogrammet skal være relevant for deltagerne, og skal være tæt koblet til "den virkelige verden". Det vil sige, at det ikke skal være tungt teoretisk stof.
- **Konstruktion** – Deltagerne skal konstruere løsninger på rigtige problematikker ved at omsætte og anvende deres egne erfaringer til løsninger
- **Samarbejde** – Deltagerne skal samarbejde, således at de udvikler nye idéer og indsigter, som de kan anvende i problemløsningen
- **Konversation** – Det er vigtigt, at deltagerne diskuterer med hinanden, for at de forstår og absorberer den nye viden.

Diplom

I en del projekter har det været praksis at give deltagerne i undervisningsforløbet et diplom ved afslutningen af uddannelsen. Dette beskriver nogle deltagere som en god oplevelse. For eksempel fremhæver flere deltagere, at de ikke har så god erfaring med uddannelsessystemet, og at det at få et bevis derfor giver en anerkendelse af, at man har formået at gennemføre et helt forløb.

Etik for undervisningsforløbene

Nogle projekter har i forbindelse med undervisningsforløbene valgt at opstille en række etiske spilleregler for selve undervisningen. Nedenfor er et eksempel på spilleregler fra Peer-fællesskabet Vejle:

- Alle har tavshedspligt i forhold til, hvad der siges og foregår her i vores fælles rum
- Du skal ikke deltage i noget, du føler er forkert for dig at gøre
- Du har til enhver tid ret til at sige fra og trække dig
- Du har til enhver tid ret til at holde en pause
- Gå altid til den ansvarlige for peer-indsatsen ved bekymring for peer eller dig selv
- Du har til enhver tid ret til at stille spørgsmål – og det må du meget gerne.

Uddannelsens og supervisionens indhold

I de 10 projekter har undervisningen ofte taget udgangspunkt i begrebet recovery og en styrkelse af deltagerens mestringsstrategier. Nogle projekter har fokuseret på at opbygge deltagerens kompetencer til at mestre forskellige aspekter af deres eget liv, mens andre projekter har fokuseret mere snævert på at klæde deltagerne på i forhold til at indgå i peer-to-peer-relationer. Supervisionen er i højere grad blevet benyttet til at følge op på deltagerens oplevelse af at være med i fællesskabet og særligt at være peer-støtte. I nogle tilfælde kan supervisionen og undervisningen dog ikke adskilles som to selvstændige forløb, fordi undervisningen netop i nogle tilfælde har haft en meget processuel karakter og samlet op på deltagerens erfaring.

Uddannelsesforløb orienteret mod mestring af peer-støtte-funktionen

Ekspertter på området i Danmark peger på, at det er vigtigt, at peer-støtten har tilstrækkelig selvindsigt og distance i forhold til at kunne omsætte sine erfaringer til noget nyttigt hos peer-modtageren. Det er vigtigt, at peer-støtten har opnået selvindsigt og har flyttet sig og udviklet sig fra den position, de havde, da erfaringer fyldte det hele. Man skal kunne bruge erfaringer uden at blive personligt optaget af dem, og man skal være i stand til lægge en distance, så man ikke tager andres følelser og sorger med hjem¹⁸. I tråd med disse overvejelser har undervisningsforløbene for peer-støtter i de 10 statspuljeprojekter ofte haft fokus på at gøre deltagerne mere bevidste om deres egne grænser, hvordan man sætter grænser, hvordan man håndterer eller undgår konflikter, hvordan man skelner mellem at være privat og personlig i relationen, og hvordan man hjælper et andet menneske.

Eksempel på temaer i undervisningsforløb

Nedenfor er et eksempel på et undervisningsforløb, der består af syv undervisningsgange (afviklet én gang om måneden). Forløbet har været afviklet af Peer-fællesskabet Vejle.

- 1. og 2. undervisningsgang: Introdage – Fokus på rammer og spilleregler, recovery, den gode hjælp, samt roller og forventninger
- 3. undervisningsgang: Roller og grænser
- 4. undervisningsgang: Kommunikation
- 5. undervisningsgang: Konflikter
- 6. undervisningsgang: Forandringer, motivation og styrker
- 7. undervisningsgang: Opsamling og det gode farvel

Forløbet er tilrettelagt med en forventning om, at peer-støtterne bliver tilknyttet en peer-modtager i løbet af undervisningsforløbet, og undervisningsgangene har både bestået af oplæg og øvelser.

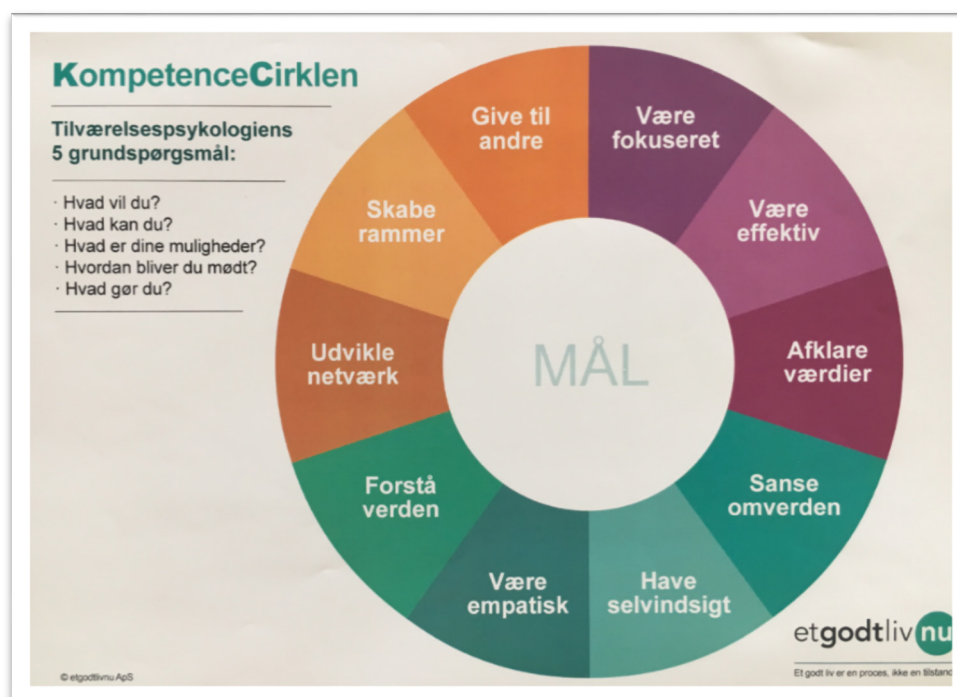
Find mere information og inspiration i bogen "Peer-to-peer-underviser" udgivet af Psykiatridfonden i 2016.

Uddannelsesforløb orienteret mod mestring af deltagernes egen livssituation

Andre undervisningsforløb har henvendt sig til både peer-støtte og peer-modtager og har fokuseret mere på at klæde deltagerne på i forhold til at mestre forskellige aspekter af deres livssituation.

Eksempel på temaer i undervisningsforløb rettet mod mestring af egen livssituation

Nedenfor er et eksempel på en kompetencecirkel og de fem grundspørgsmål, der har været omdrejningspunktet for et undervisningsforløb for hjemløse grønlandske kvinder afholdt af Morgencaféen. Undervisningsforløbet består af tolv eller flere undervisningsgange, der blev afviklet to gange om ugen. Hvert møde har været centreret om et af temaerne i KompetenceCirklen og er blevet understøttet af et oplæg, øvelser og de fem grundlæggende spørgsmål.

Kompetencecirklen bygger teoretisk på tilværelsespsykologien og er udviklet af konsulenter i etgodtlivnu APS ud fra professor Preben Bertelsens teori.

Find mere information i bogen "På vej nu – en mentorguide til et godt liv" udgivet af forlaget etgodtlivnu APS (2018).

Individuel og gruppe-orienteret supervision for peer-støtter

I de 10 projekter har der været stort fokus på, at særligt peer-støtter skulle modtage supervisionen i forhold til at kunne varetage rollen som peer-støtte og trives i denne rolle. Supervisionen har haft forskelligt indhold og form i projekterne. I nogle projekter har supervisionen været en integreret del af undervisningen, mens den i andre projekter har været en selvstændig og tilbagevendende begivenhed. I nogle projekter

har man hyret en psykolog med kendskab til området til at stå for supervisionen, mens det i andre projekter har været en projektmedarbejder. I alle projekter har supervisionen foregået i grupperegime for alle peer-støtterne. Supervisionens indhold har særligt fokuseret på de udfordringer, peer-støtterne oplevede i forhold til at varetage deres rolle, hvordan de kunne forstå og håndtere deres møde med peer-modtageren, og hvordan de kunne sætte grænser og beskytte sig selv i relationen.

Om supervision i litteraturen

Ifølge litteraturen ^{1,7,19} er supervision afgørende for peer-støtters mulighed for at varetage peer-rollen og trives i den. Politikker og procedurer i organisationen er til for at guide og beskytte peer-støtten, mens supervision er det forum, hvor peerstøtten kan drøfte de udfordringer, de støder på, og få sparring i forhold til at indtage deres faglighed og funktion. Disse temaer kan være relevante i supervision:

- Relationer og grænsesætning
- At dele erfaringer på måder, der både fungerer for en selv og for modtageren
- At fastholde og understøtte selvbestemmelse frem for systemagendaer
- Fokus på trivsel i rollen
- Potentielle stressudløsere i relation til peerstøttens måde at passe på sig selv.

En spændende erfaring fra de 10 projekter er desuden, at nogle peer-støtter fremhæver, at det har været afgørende for deres trivsel, at de også har kunnet diskutere udfordringerne ved deres rolle med deres egen individuelle terapeut. Ligeledes viser erfaringerne, at der også løbende er foregået en mere uformel supervision mellem særligt projektmedarbejderne og projektdeltagerne i projekterne. Projektmedarbejderne har således løbende holdt sig orienteret om, typisk via telefonopkald, hvordan projektdeltagerne – særligt peer-støtterne – havde det med at varetage rollen.

Opmærksomhedspunkter i forhold til undervisningen

- **V**ær opmærksom på de forskellige målgruppers behov for undervisning, der kan være særskilt eller fælles for: 1) deltagerne i peer-to-peer-fællesskaberne – peer-støtter og -modtagere, 2) instruktører, der skal undervise deltagerne, og 3) evt. andre, der er indgår i peer-to-peer-fællesskaberne.
- **U**d over undervisning er det vigtigt at vurdere behovet for supervision og finde frem til, hvordan behovene kan dækkes.
- **D**et er vigtigt at etablere et etisk grundlag for undervisning og supervision.
- **V**ær opmærksom på, at der er erfaringer og eksempler på undervisningsforløb, som kan inspirere og tilpasses til jeres specifikke projekter og typer af peer-to-peer-fællesskaber.

4.8 Aktiviteter: Hvad kan man gøre sammen i fællesskaberne?

Gennemførelsen af peer-to-peer-fællesskaber kan indebære en lang række forskellige aktiviteter. Det kan være:

- Én-til-én-aktiviteter
- Fællesaktiviteter i huset
- Fællesaktiviteter uden for huset
- Virtuelle aktiviteter.

Eksempler på aktiviteter kan være mange, og adskillige flere end angivet her:

1. Én-til-én-aktiviteter

Snakke derhjemme eller på bosted
Drikke kaffe, fx på café
Spise sammen, fx på pizzeria
Biograf- og koncertture
Gåture
Tegning/maling/strikning
Træning i fitnesscenter

2. Fællesaktiviteter in-house

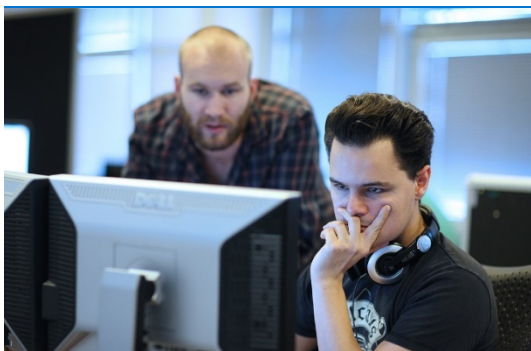
Undervisning/gruppeforløb
Supervision
Fællesspisning
Projektcafé
Værksteder, fx kreative
Billard

3. Fællesaktiviteter ud af huset

Gåture
Ridning
Museum
Bibliotek
Caféer
Internat

4. Virtuelle aktiviteter

Facebook, fx gruppe
Telefonisk kontakt
SMS
Læse og uploade blogs på fx intranet
Ugens (Instagram-)profil
Chatte

Kombinationen af forskellige aktiviteter kan være værdifuld

En generel erfaring fra de 10 projekter er, at peer-to-peer-fællesskaber styrkes, når man kombinerer flere typer af aktivitet. Særligt fremhæves de muligheder, der ligger i at kombinere én-til-én-aktiviteter og fællesaktiviteter. Kombinationen skaber mulighed for, at projektdeltagerne både får et mere dybdegående kendskab til en anden person, og at de bliver en del af et større fællesskab. Ture ud af huset kan give et større rum til én-til-én-samtaler i gruppen, og de kan skabe ny dynamik, energi og læring i fællesskabet.

En anden god kombination er virtuelle aktiviteter og face-to-face-aktiviteter. For eksempel kan man fortsætte diskussioner fra det virtuelle rum i en face-to-face-gruppesamtale, ligesom den virtuelle platform er en ramme, hvori man fortsat kan møde de andre i fællesskabet, selvom der ikke er planlagt formelle face-to-face-aktiviteter.

Finansiering af aktiviteter

Målgruppen for peer-to-peer-fællesskaberne er ofte på overførselsindkomst. Derfor er det vigtigt at overveje, hvordan aktiviteterne skal finansieres. I de 10 projekter har fællesaktiviteter såsom uddannelse, kaffe i caféen og fællesspisning været gratis. Ligeledes har projektdeltagerne i nogle projekter kunnet få refusion til afholdelse af deres transportomkostninger, mens de i andre også har kunnet få refusion for deres udlæg til mad.

Opmærksomhedspunkt i forhold til aktiviteter

- **K**ombinér gerne forskellige aktiviteter i peer-to-peer-fællesskaberne. Det skaber god dynamik og energi, og giver deltagerne mulighed for at vise og bruge forskellige sider af sig selv.

4.9 Evaluering

Løbende evaluering af forløbene

Løbende evaluering og justering af de centrale elementer i arbejdet med peer-to-peer-fællesskaber er afgørende for at etablere velfungerende fællesskaber. Det viser erfaringerne fra de 10 satspuljefællesskaber. Her har det løbende krævet refleksion og justeringer at sikre, at budskab og information om projekterne blev formidlet til målgrupperne, at peers blev fastholdt i projekterne, og at deres udbytte blev dokumenteret. Projekterne har løbende været nødt til at justere lidt på deres oprindelige idéer og udtænke flere kreative alternativer løbende i processen.

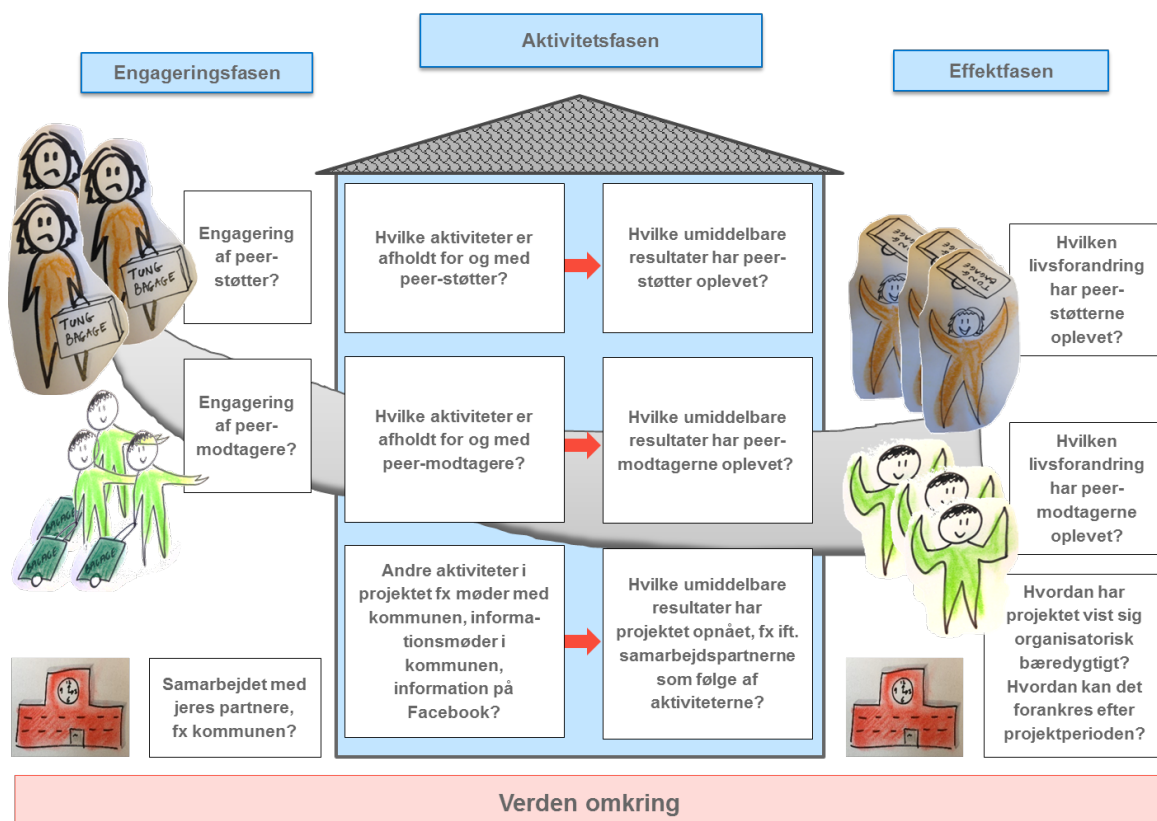
Klar beskrivelse af evalueringens funktion

Projekternes erfaringer med evalueringer peger på, at det er vigtigt med en indledende afklaring af evalueringens funktion. For eksempel kan evalueringens formål være, at en bevillingsgiver skal følge projektets udvikling. Det kan også være, at projektmedarbejderen ønsker at indsamle løbende læring og at tilpasse projektet i forhold til de løbende erfaringer.

Klar beskrivelse af målgruppe, aktiviteter, resultater og forventet udbytte

Én måde at afklare evalueringens funktion og tilrettelæggelse på er at udarbejde en klar beskrivelse af målgruppe, aktiviteter, resultater og forventet udbytte af peer-to-peer-fællesskaberne. Det gjorde de 10 satspuljeprojekter i opstartsfasen, hvor de i dialog med VIVE formulerede og tegnede deres egen forandringsmodel, som er illustreret i figur 1.

Figur 1 Generisk forandringsmodel

I modellen er der tre faser, der er markeret lodret fra venstre mod højre: engageringsfasen, aktivitetsfasen og effektfasen. Under hver fase er der fire vandrette niveauer med fokus på henholdsvis peer-støtter, peer-modtagere, partnerskab og organisation. Til sidst skal deltagerne indgå i samspil med omverdenen i øvrigt.

Dialogerne om modellen kan bidrage til at formulere beskrivelser og antagelser om sammenhænge i projektet, hvilket er vigtigt i forhold til: 1) den interne forståelse af projektet, 2) formidling af projektet til omverdenen og 3) at kvalificere og prioritere arbejdet med dokumentation og evaluering.

Forandringsmodel som grundlag for evaluering og justering

Forandringsmodellerne har vist sig at være brugbare for projekternes arbejde med at ud-

vælge, hvad der var særligt brug for at dokumentere og evaluere. I forhold til fx engagering af peer-støtter blev det diskuteret, hvilke oplysninger det var vigtigt at indsamle for at få erfaringer med, hvem man prøver at engagere, og hvordan de reagerer på de forskellige måder, man henvender sig på.

I løbet af projektet blev der udviklet registreringsskemaer angående: 1) engagering af peer-støtter, 2) engagering af peer-modtagere, 3) samarbejdspartners henvisning af peer-modtagere, 4) samarbejdspartners henvisning af peer-støtter, 5) det generelle samarbejde med jeres samarbejdspartner, 6) aktiviteter og deltagernes oplevelser og udbytte af dem, 7) kompetenceudviklingsaktiviteter og deltagernes oplevelse og udbytte, 8) peer-støtters oplevelse og udbytte af at være en del af et peer-støtte-fællesskab og 9) peer-støtters oplevelse af at være en del af et medarbejderfællesskab i projektet og den frivillige organisation.

Opmærksomhedspunkter, der er gode at inkludere i registreringsskema vedrørende engagering

- Hvem er forsøgt engageret til peer-støtte (navn, køn og alder)?
- Hvilken udsathed har personen?
- Hvordan blev personen opsporet?
- Hvorfor tænker I, at personen er motiveret?
- Hvad er gjort fra projektets side?
- Er personen blevet peer-støtte?

Selvom arbejdet med forandringsmodellen og skemaer til dokumentation har vist sig brugbart som et fælles referencepunkt og værktøj, så er det vigtigt at understrege, at det også har været udfordrende at arbejde med forandringsmodellen og skabe det ønskede fælles ejerskab over modellen i de forskellige projekter. Det tager således længere tid og er mere krævende, end man umiddelbart tror, når man skal formulere projekternes kerneelementer og antagelser om deres sammenhænge, samt udvælge de vigtigste elementer til dokumentation og evaluering.

Gennemførelse og anvendelse af dokumentation og evaluering

De forskellige dele af forandringsmodellen og skemaerne til registrering af aktiviteter hænger naturligvis sammen med projekternes konkrete

udvikling. Da projekterne havde vanskeligheder med at engagere peer-støtter, rejste der sig disse vigtige evalueringsspørgsmål: 1) Hvorfor fungerer vores indledende antagelser om engagering af peer-støtter og -modtagere ikke? og 2) Hvad kan vi gøre, for at vores arbejde med engagering skal lykkes?

De praktiske erfaringer fra projekterne peger på, at det er vigtigt at udvikle en praksis, hvor de involverede parter med jævne mellemrum stopper op og gennemgår dokumentationen og evaluerer, om forandringsmodellen bliver bekræftet, eller den viser sig ikke at afspejle praksis, så der evt. er brug for at foretage justeringer i modellen og dermed også det videre arbejde med peer-to-peer-fællesskaberne.

5 Typologier: Sådan kan forskellige typer af peer-to-peer-fællesskaber se ud og kombineres

Peer-to-peer-fællesskaber er ikke kun én type fællesskab. Erfaringerne fra de 10 satspuljeprojekter viser, at man kan skelne mellem fire typer af peer-to-peer-fællesskaber:

1. Én-til-én-fællesskabet

I disse fællesskaber mødes en klart defineret (og uddannet) peer-støtte og en (ikke uddannet) peer-modtager, der fortsat er udsat. Der er tale om envejs-peer-støtte.

2. Gruppefællesskab

I disse fællesskaber mødes en gruppe omkring et uddannelsesforløb. Der er ikke prædefinerede peer-støtter eller -modtagere. Rollerne tildeles (uformelt og) løbende gennem gruppedynamikken, og der er dermed tale om gensidig peer-støtte.

3. Instruktør og "rådigheds"-fællesskabet

I disse fællesskaber uddannes en "instruktør" eller "frivillig", der udveksler sine erfaringer med en gruppe. Enten underviser instruktøren et hold af "peer-modtagere," eller den frivillige står til rådighed for beboerne på et værested. Det kan fx være at tilbyde en snak eller en fælles gåtur.

4. Det digitale fællesskab

I disse fællesskaber mødes mennesker med erfaring fra udsathed på en digital platform, hvor peer-støtter blandt andet lægger oplæg op, der kan inspirere peer-modtagere, og ideelt set chatter med peer-modtagere.

Erfaringen fra de 10 satspuljeprojekter er, at de fire typer fællesskaber hver især har forskellige fordele og udfordringer, og at udfordringerne ved én type fællesskab ofte kan imødegås ved at kombinere den med én eller flere af de andre typer fællesskaber. De 10 satspuljeprojekter har således benyttet én af følgende kombinationer af fællesskaber i deres projekter:

- Én-til-én-fællesskabet med et gruppeelement
- Instruktør- og rådighedsfællesskabet med et gruppeelement
- Gruppefællesskabet med én-til-én og et virtuelt element
- Det digitale fællesskab med et face-to-face-gruppeelement.

Én-til-én-fællesskabet med et gruppeelement

I udgangspunktet ønskede de 10 projekter at implementere én-til-én-fællesskaber. Det vil sige fællesskaber, hvor en klart defineret og uddannet peer-støtte mødes på tomandshånd med en peer-modtager.

Erfaringerne fra én-til-én-fællesskaberne er, at de kan skabe nære relationer og stor fortrolighed mellem de to deltagere. Udfordringen er dog, at det kan være svært at finde et godt match mellem peer-støtte og -modtager, og at én-til-én-relationer er meget sårbare, fordi de bryder sammen, hvis den ene part ikke ønsker at fortsætte. Derfor kan det være godt at kombinere én-til-én-fællesskaber med andre mere kollektive fællesskaber.

Alle de projekter, der har haft én-til-én-fællesskaberne som den centrale type peer-to-peer-fællesskab, de ønskede at etablere, har kombineret denne type fællesskab med gruppeorienterede fællesskaber, fx i form af fællesmøder på en café og/eller fællesspisning en til to gange om ugen eller i form af kollektiv undervisning eller supervision.

Disse gruppefællesskaber sikrer, at deltagerne kan møde hinanden på tværs af match, og at de personer, der endnu ikke er matchet, stadig kan få meget ud af at være med i peer-to-peer-forløb. I gruppefællesskaberne kan der både skabes et samvær og bånd mellem peer-støtter eller peer-modtagere indbyrdes og dannes mere uformelle match mellem peer-støtter og peer-modtagere, der kommer i caféen. Desuden kan gruppefællesskaberne danne fundament for, at projektmedarbejderne bedre kan spotte, om der er nogle naturlige match i gruppen af deltagere.

Typiske elementer i én-til-én-modellen

1. Uddannelse af peer-støtter
2. Café eller fællesspisning, fx 2 gange om ugen eller 1 gang om måneden.
3. Supervision, fx løbende 1:1 med en projektmedarbejder og/eller i gruppen af peer-støtter
4. Én-til-én-møder mellem peer-støtter og peer-modtagere (typiske forløb: 3-6 mdr. 1 gang hver 2. uge i ca. 1-2 timer.

Instruktør- og rådighedsfællesskabet med et gruppeelement

I instruktør- og rådighedsfællesskaber bliver en peer-støtte uddannet som "instruktør" eller "rådighedsperson" til at opholde sig i og agere i fx gruppen af de folk, de skal undervise, eller i fællesrummet på værestedet.

Det indebærer, at peer-støtten skal være i stand til at møde op i bestemte tidsrum, når personen har "vagt" eller skal undervise. Det indebærer også, at peer-støtten skal være i stand til at organisere og gennemføre et uddannelsesforløb for andre, ligesom personen skal integreres i personale- og frivillighedsgruppen på værestederne gennem at have en nøgle, have særlige opgaver m.m.

Fordelen ved disse fællesskaber er, at de er mindre sårbare for frafald end én-til-én-fællesskaber. Peer-støtten stiller sig til rådighed for gruppen, og det er op til både de personer, der kommer til undervisningen, og de personer, der er på værestedet, om de vil benytte sig af muligheden eller ej. I rådighedsmodellen bliver én-til-én-møder typisk etableret, ved at peer-støtten falder i snak med enkeltpersoner i

fælleslokalerne. Disse snakke vil i bred udstrækning have en uformel karakter. Peer-støtten og -modtageren er med andre ord ikke forpligtet til at snakke med én person over en længere periode, hvilket nogle peer-støtter oplever som en lettelse. Peer-støtten har ansvar i nogle særlige tidslommer ved undervisning og i "besøgsrummet", og derefter kan de trække sig, hvilket også giver større mulighed for anonymitet, fordi peer-støtten fx ikke skal udlevere sit telefonnummer. I både instruktør- og rådighedsfællesskabet arbejder peer-støtterne desuden to-og-to, så de er to instruktører tilknyttet et hold og to rådighedspersoner til stede i fælleslokalerne på én gang. Peer-støtterne bliver synlige i fællesskabet, fx ved at bære en T-shirt med tydelig markering af peer-rollen. Peer-støtterne oplever, at det er en fordel, at det er klart markeret, hvilken rolle de har i fællesskabet, og at de ikke står med ansvaret alene, da der altid vil være enten en anden peer-støtte, en medarbejder eller en frivillig, man kan læne sig op af.

Udfordringen kan være, at nogle af de personer, der fx kommer på værestederne, ikke ønsker, at der er peer-støtter tilstede i deres fælles lokaler, og at den ligeværdighed, der skal være i peer-to-peer-relationer udfordres, når det markeres meget tydeligt, hvem peer-støtterne er.

Reden – Eksempel på én-til-én-fællesskab med

Reden Aalborg og Uddannelseshusets Socialcenter i Aalborg Kommune har dannet partnerskab for at etablere recovery-orienterede peer-to-peer-fællesskaber for mennesker med prostitutionserfaring. Målet er at imødegå eftervirkningerne og risiko for tilbagefald til både prostitution og misbrug.

Hovedfokus i projektet har ligget på at matche personer med tidligere prostitutionserfaring med personer, der for ganske nyligt har lagt sexarbejdet bag sig, i én-til-én-peer-fællesskaber.

Særligt i begyndelsen af projektet havde man stor succes med at engagere deltagere til projektet, og man fik hurtigt, skabt tre én-til-én-match og senere yderligere tre. Deltagerne beskriver, at de har fået et stort udbytte af disse relationer, at projektet har virket som et værn mod tilbagefald til prostitution, og at det har bidraget til en større forståelse af egen situation samt til en metalliseringsproces, hvor de har følt sig som en del af et fællesskab, og hvor de kan rumme og hjælpe andre mennesker.

Udfordringen har dog også været at håndtere risikoen for at miste sig selv i relationen og sikre, at det var legitimt at trække sig.

Én-til-én-fællesskaberne er desuden blevet suppleret af en række gruppe-fællesskaber. Særligt peer-støtterne fremhæver, at uddannelsesforløb og den supervision, de har haft med andre peer-støtter, har været afgørende for, at de har kunnet håndtere de udfordringer, én-til-én-relationen gav.

Desuden fremhæver både projektmedarbejdere og deltagere, at Reden Aalborgs ugentlige café har spillet en central rolle i projektet. Dels har den fungeret som rekrutteringsbasis, og dels har den udgjort et "neutralt" og trygt sted, hvor deltagere har kunnet mødes.

Nogle deltagere – både støtter og modtagere – fremhæver således også, at det har været godt at kunne mødes på tværs, bl.a. i caféen. For eksempel fremhæver en modtager, hvordan fællesaktiviteterne har givet hende mulighed for at knytte bånd til en anden end sin personlige peer-støtte.

WeShelter – Eksempel på en rådighedsmodel for hjemløse

WeShelter og Center for Udsatte Voksne og Familier i Københavns kommune har dannet partnerskab for at etablere peer-to-peer-fællesskaber med henblik på at styrke henholdsvis hjemløse mænd og kvinder på to af WeShelters tilbud samt i deres overgang til egen bolig.

Hovedfokus var oprindeligt at skabe én-til-én-fællesskaber for henholdsvis kvinder og mænd- Man valgte dog undervejs i projektet at etablere rådighedsfællesskaber på de to tilbud i stedet. På begge tilbud møder peer-støtter op på i et særligt tidsrum (fx fra 20-22) i fælleslokalerne i ca. 2 timer. De bærer typisk en T-shirt, hvor der står "peer-medarbejder", og de har en nøgle til baglokalerne. De møder også typisk to op på "vagten" og har en de-briefing på ca. 15 min. med en medarbejder efter besøgstiden, hvor de taler om oplevelserne fra den tidligere vagt og løser eventuelle udfordringer. En kvindelig peer-støtte forklarer, at hendes opgave i fællesskaberne er at snakke, give en krammer, hjælpe med det praktiske (fx tøjvask og kaffe) og gøre "beboerne entusiastiske og få dem til at drømme". Og en mandelig peer-støtte forklarer, at han gerne vil tilbyde gåture.

Denne form for peer-støtte blev udviklet primært, fordi de mandlige peer-støtter, man uddannede, fik kolde fødder i forhold til at indgå i én-til-én-relationer i løbet af uddannelsen og faldt fra. De gav udtryk for, at det var grænseoverskridende at skulle være alene sammen med et andet menneske og sætte sig ned og snakke. De foretrak derimod at kunne have et mere "naturligt" møde med peer-modtagerne, fx falde i snak over en gåtur eller i fælleslokalerne.

Peer-støtterne giver udtryk for, at de har fået et stort udbytte af at kunne indgå i rådighedsfællesskaberne. Det har givet selvtillid at føle, at man kan gøre noget for andre, både skabe smil og glæde men også fx hjælpe med at inspirere kvinderne til at finde en bolig. Projektmedarbejderne beskriver således også, at de et par gange har oplevet, at peer-støtterne i særligt kvindeherberget på en langt mere effektiv måde kunne mobilisere kvinderne til fx at søge bolig.

Udfordringen kan være at passe på sig selv, og her er de-briefingen efter besøgstiden god. En anden udfordring har været, at nogle personer i kvindeherberget ikke følte sig tilpas ved, at der kom peer-støtter i fællesområderne, og at de derfor bevidst holdt sig væk.

Gruppemodellen med én-til-én og virtuelle elementer

Nogle projekter har etableret gruppefællesskaber, hvor deltagerne ikke havde prædefinerede roller som støtter og modtagere. Erfaringerne er, at mange projektdeltagere blomstrer i grupperne, særligt fordi det nærvær og den forståelse og læring, der skabes i gruppen, gør grupperne til en meningsfuld aktivitet at stå op til i hverdagen.

Fordelen ved gruppefællesskaber er, at de er mindre sårbare for frafald end én-til-én-fællesskaber, og at der er større mulighed for at indtage forskellige roller i fællesskabet, fx agere peer-støtte i relation til ét tema og peer-modtager rollen i forhold til et andet tema.

Udfordringen ved gruppefællesskaber kan dog være, at der kan blive skabt uhensigtsmæssige gruppedynamikker, fx sladder, og at der ikke

skabes mulighed for, at gruppen kan mødes, når den afsluttes.

Projekter har ofte haft glæde af at supplere forløbet med én-til-én-aktiviteter. Der er eksempler på, at medlemmerne i gruppen har inviteret hinanden hjem til kaffe eller juleaften, eller at der er opstået én-til-én-snakke på en udflugt i projektregi. I øvrigt anbefales det fx at skabe virtuelle fællesskaber i relation til grupperne, fx en Facebook-side, så gruppen kan holde kontakt uden for de formelle gruppemøder, og når gruppen afsluttes.

Typiske elementer i gruppemodellen

- Fælles undervisning og øvelser in-house
- Fællesoplevelser ude af huset, fx ridning, biblioteksbesøg m.m.
- Praktisk hjælp
- Virtuel platform.

Morgencaféen – Eksempel på en gruppe model for grønlandske kvinder

Hovedfokus i projektet har været at samle udsatte grønlandske kvinder i kompetenceudviklende peer-to-peer gruppeforløb, hvor peer-støtter og -modtagere ikke har været klart definerede på forhånd.

I gruppeforløbene har deltagerne mødt hinanden to gange om ugen over en periode på seks måneder. Gruppedeltagerne er blevet tilbudt forskellige aktiviteter. De har bl.a. fået uddannelse i tilværelsespsykologi og de ti tilværelseskompetencer. Gennem kreative øvelser, såsom dreamboards, er deltagerne kommet frem til drømme og mål for tilværelsen. De har ført logbog sammen for at fastholde erfaringer fra forløbet, været på udflugter, fx til glyptoteket, biblioteket og ridning, for at opleve tilværelseskompetencerne og udvikle disse – samt give oplevelser for at skabe et pusterum i en hård tilværelse. Kreativitet som hækling og perlearbejde har givet kvinderne inspiration til alternativer til at ryge hash og drikke øl på Christiania. Desuden har de fået et tilbud om, at projektmedarbejderne kunne hjælpe dem med posten og andre praktiske ting, så som flytning, boligindretning, praktikplads og dialog med myndighederne om fx et handicappet barn (dvs. en bisidderfunktion). Generelt har der været tale om en helhedsorienteret indsats med udgangspunkt i deltagerens behov og ønsker.

Gruppedeltagerne har fået et stort udbytte af at være med i grupperne. De fremhæver, at de har fået noget at stå op til, har oplevet nye spændende ting og mødt nye mennesker og har fået hjælp til at løse en svær familie- eller boligsituation. Projektmedarbejderne fremhæver også, at de har oplevet et stort sammenhold i gruppen, og at der er blevet åbnet op for mange problemer, hvor gruppemedlemmerne har kunnet "skubbe" hinanden lidt på en anden måde, end projektmedarbejderne var i stand til. Desuden har de også oplevet, at gruppemedlemmerne har taget ansvar for hinanden, fx sikret at der ikke var nogen, der skulle sidde alene juleaften. Endelig har de oplevet, at gruppen blev et alternativ til misbrug. For eksempel er mantraet for en person i gruppen blevet "hash eller hest", efter at hun har været ude og ride med gruppen.

Det digitale fællesskab med et face-to-face-element

Virtuelle fællesskaber er fællesskaber, hvor peer-støtter og -modtagere mødes virtuelt på en digital platform. Fordelen ved disse fællesskaber er, at der kan skabes en tryk platform, hvor personer, der fx har vanskeligt ved at indgå i face-to-face-fællesskaber på grund af social angst kan deltage i et fællesskab på deres egne præmisser og logge af og på, alt efter hvad de kan magte. Udfordringen kan dog være, at sårbare personer isolerer sig hjemme foran skærmen.

Erfaringerne viser, at virtuelle fællesskaber med fordel kan kombineres med gruppefællesskaber, hvor deltagerne kan mødes face-to-face. Det kan fx være til fælles dagsundervisningsforløb og gruppeforløb. Kombinationen sikrer, at deltagerne i virtuelle fællesskaber får mulighed for at mødes face-to-face, hvor der også er en pædagog til stede. Et møde, hvor de i fællesskab kan reflektere over det virtuelle rum og udvikle nye idéer til det virtuelle fællesskab.

Typiske elementer i det digitale fællesskab

- Undervisning på 1-2 dags-face-to-face-kurser og -webinars til peer-støtten
- Aktiviteter på nettet
- Aktiviteter i face-to-face-refleksions- og inputgrupper.

UngTilUng.com – Eksempel på digital fælleskaber

Den Boligsociale Fond, Hillerød kommune (Center for Udvikling og Støtte) og SIND Hillerød har indgået partnerskab for at videreudvikle platformen UngTilUng.com. Her kan unge med erfaring fra psykiske vanskeligheder hjælpe andre unge i et online-peer-to-peer-fællesskab, der er skabt med henblik på at forebygge stigmatisering og social isolation, og fremme håb, kompetencer og en tilknytning til uddannelse/arbejde. Videreudviklingen har blandt andet bestået i at udvikle et uddannelsesforløb og tilknytte et face-to-face-gruppefællesskab til platformen (sidstnævnte har været forankret i Hillerød Kommune).

Adgangen til platformen sker gennem projektmedarbejderen, der ved henvendelser udsender et kort spørgeskema og derefter ringer personen op for at identificere det udviklingsstadium, personen er på, dvs. deres stadium i recovery-forløbet. De mindst ressourcetsvage bliver ofte "følgere" på platformen, dvs., at de kan læse og se, hvad der foregår på platformen, mens de personer, der er længere i deres recovery-forløb, afhængig af hvor langt de er i forløbet, får tildelt forskellige opgaver med at skabe aktivitet på platformen. For eksempel kan de stå for at lave blogs på hjemmesiden, stå for chatfunktionen, Instagram eller lignende. Det er et krav, at disse aktiviteter ikke kun skal fokusere på det, der er svært, men også, hvordan man kan håndtere en svær situation.

Peer-støtterne, der har aktiviteter på platformen, fremhæver, at det har været spændende, udfordrende og lærerigt at lave en Instagram-profil og være blogger fx. For eksempler har de skullet være kreative og lære at skrive et godt oplæg og fokusere på deres ressourcer. Det har også været rart at se, at folk på platformen "likede" deres opslag. Der har dog været udfordringer forbundet med at skulle finde en god (nok) historie, dvs. præstationsangst, og at varetage chatfunktionen på grund af tekniske udfordringer.

Der er også gode erfaringer med at knytte en face-to-face-gruppe til platformen. De aktører, der har deltaget, har været rigtig glade for muligheden for at møde andre unge i samme situation face-to-face.

Uddannelsesforløbet var oprindeligt primært baseret på én- og todagsseminarer i Odense og webinars. Der har dog været begrænset tilslutning til seminarerne, mens webinarerne har været mere populære. En projektdeltager forklarer, at hun godt kan lide, at hun kan se webinarerne i deres nattøj, og at hun kan gå til og fra, som hun har lyst til, mens deltagelsen i seminarerne kræver meget mere af hende, selvom de også er givende. Projektet satser på grund af den begrænsede tilslutning til seminarerne på webinarerne i fremtiden.

Litteratur

1. Repper J, Aldridge B, Gilfoyle S, Gillard S, Perkins R, Rennison J. *Peer support workers: Theory and practice*. London: Centre for Mental Health and Mental Health Network, NHS Confederation; 2013.
2. Davidson L, Bellamy C, Guy K, Miller R. Peer support among persons with severe mental illnesses: A review of evidence and experience. *World Psychiatry*. 2012;11(2):123-128.
3. Mead S. Defining peer support. <https://mhpin.org/defining-peer-support/>. Updated 2003. Accessed 11. okt., 2018.
4. Borg M, Karlsson B, Stenhammer A. *Recoveryorienterede praksisser. En systematisk vidensopsamling (dansk oversættelse af oprindelig norsk udgave: NAPHA rapport nr. 4/2013, nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsearbeid, trondheim)*. Vol 4. København: Dansk Selskab for Psykosocial Rehabilitering; 2014.
5. Passetti LL, Godley SH, White MK. Adolescents' perceptions of friends during substance abuse treatment: A qualitative study. *Contemporary Drug Problems: An Interdisciplinary Quarterly*. 2008;35(1):99-114.
6. Ciesla JR. Evaluating the risk of relapse for adolescents treated for substance abuse. *Addictive Disorders & Their Treatment*. 2010;9(2):87-92.
7. Repper J, Aldridge B, Gilfoyle S, Gillard S, Perkins R, Rennison J. *Peer support workers: A practical guide to implementation*. London: Centre for Mental Health and Mental Health Network, NHS Confederation; 2013.
8. Hansson B. *Bare skør-normal - en analyse af en brugerstøttepraksis i psykiatrien (ph.d.-afhandling)*. Roskilde: Forskerskolen i Livslang Læring, Roskilde Universitet; 2015:306 sider. http://www.regionsjaelland.dk/sundhed/geo/psykiatrien/om_psykiatrien/psykiatrisk-forskningsenhed/phd-studium/Documents/Birgitte%20Hansson_Bare%20sk%C3%B8r%20normal_2015.pdf.
9. Socialstyrelsen. Peer-støtte på det psykosociale og psykiatriske område. en inspirationsguide til udvikling og implementering af peer-støtte. <https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/peer-stotte-pa-det-psykosociale-og-psykiatriske-omrade>. Updated 2016. Accessed okt., 2018.
10. Castelein S, Bruggeman R, Davidson L, van der Gaag M. Creating a supportive environment: Peer support groups for psychotic disorders. *Schizophr Bull*. 2015;41(6):1211-1213.
11. Cook JA, Copeland ME, Jonikas JA, et al. Results of a randomized controlled trial of mental illness self-management using wellness recovery action planning. *Schizophrenia Bulletin*. 2012;38(4):881-891.
12. Chinman M, George P, Dougherty RH, et al. Peer support services for individuals with serious mental illnesses: Assessing the evidence. *Psychiatr Serv*. 2014;65(4):429.
13. Rogers ES, Kash-MacDonald M, Brucker D. Systematic review of peer delivered services literature 1989 – 2009. . 2009.
14. Reif S, Braude L, Lyman DR, et al. Peer recovery support for individuals with substance use disorders: Assessing the evidence. *Psychiatr Serv*. 2014;65(7):853-861.

15. Clark C, Barrett B, Frei A, Christy A. What makes a peer a peer? *Psychiatr Rehabil J*. 2015;39(1):74-76.
16. Socialstyrelsen. Partnerskaber og samarbejder mellem det offentlige og civilsamfundet - støtte til mennesker med psykiske vanskeligheder. <https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/partnerskaber-og-samarbejder-mellem-det-offentlige-og-civilsamfundet-2013-stotte-til-mennesker-med-psykiske-vanskeligheder>. Updated 2017. Accessed okt., 2018.
17. Cronise R. Collaborative learning: A next step in the training of peer support providers. *Psychiatr Rehabil J*. 2016;39(3):292-294.
18. Socialstyrelsen. Fokusgruppeinterview. <https://socialstyrelsen.dk/filer/handicap/psykiske-vanskeligheder/transskription-af-fokusgruppeinterview.pdf>. Updated 2017. Accessed april, 2017.
19. Scottish Recovery Network. *Experts by experience. guidelines to support the development of peer worker roles in the mental health sector*. Glasgow UK: Scottish Recovery Network; 2011.

Bilag 1 Kort præsentation af de 10 projekter

Nedenfor er et overblik over formål og målgrupper for de ti foreninger og offentlige organisationer, der har samlet erfaringer om peer-to-peer-forløb i projektperioden.

Oversigt over de 10 projekter

Det formelle Partnerskab		Formål	Målgruppe
<i>Frivillig forening</i>	<i>Kommune</i>		
Reden Aalborg	Aalborg, Uddannelseshuset Socialcenter (del af bostøtte-enheden)	Imødegå eftervirkningerne og risikoen for tilbagefald til både prostitution og misbrug	Mennesker med prostitutionserfaring
Blå Kors	Mariagerfjord Kommune	Forbedre personernes livsmestring	Tidligere hjemløse og misbrugere
Recovery Lab	Københavns Kommune, Socialpsykiatrisk Center Nord-Vest	Skabe recovery- og beskæftigelsesorienterede peer-to-peer-fællesskaber, hvor de skulle genfinde tro og håb på egne evner.	Psykisk sårbare og udsatte mennesker, der kan stå i en livssituation præget af hjemløshed, arbejdsløshed eller manglende uddannelse
Samvirkende Menighedsplejer	Københavns Kommunes Voksenenhed på Nørrebro, Psykiatriens hus	Bidrage til et større selvværd og et forøget livsmod	Psykisk sårbare mennesker, som evt. også havde misbrug eller var hjemløse
Bo-Trivsel	Horsens Kommune, "Trin Horsens", tidligere Center for Socialt Udsatte – CSU	At danne nye forebyggende netværk og at hindre tilbagefald og genoptagelse af misbrug samt at understøtte uddannelses- og beskæftigelsesfremmende aktiviteter og selvforøgelse	Tidligere misbrugere
Den Boligsociale Fond, SIND i Hillerød og Allerød samt Konsulentkompagniet	Hillerød Kommune	At forebygge stigmatisering og social isolation, og at fremme håb, kompetencer og en tilknytning til uddannelse eller arbejde	Unge med sociale og psykiske problemer
WeShelter	Københavns Kommune, Center for Udsatte Voksne og Familier	At styrke individuelle recovery-processer, samt overgang til egen bolig	Hjemløse mænd og kvinder
Frivilligcenter og Selvhjælp Silkeborg	Silkeborg Kommune, Rusmiddelcenteret, Psykiatriens hus, jobcenteret og ungeguiden	At understøtte recovery-processer, mestringsstrategier og livsmuligheder for målgrupperne, så de oplever større handlekraft, robusthed, håb og selvstændighed	Sårbare unge, ledige, tidligere misbrugere, psykisk sårbare
Peer-fællesskabet Vejle, Psykiatrifonden	Vejle Kommune, RusmiddelCenter Vejle	At reducere udsathed og skabe øget netværk mellem tidligere misbrugere for at imødegå ensomhed og tilbagefald	Tidligere misbrugere
Morgencaféen	Københavns Kommune, SOF, Hjemløseenheden	At blive aktør i eget liv og få et godt (nok) liv	Hjemløse grønlandske kvinder

Bilag 2 De 10 projekters partnerskab – formål og målgrupper

Dette bilag indeholder meget korte præsentationer af de 10 projekter og partnerskaber, der har fået bevillinger fra ansøgningspuljen *Deltagelse i peer-to-peer-fællesskaber for udsatte borgere*. Præsentationerne er udarbejdet på baggrund af projekternes ansøgninger samt materiale, der er indsamlet til VIVEs evaluering og gennem dialoger med projekterne ved tre fælles seminarer for alle projekterne undervejs i projektperioden.

Blå Kors Danmark

Blå Kors Danmark er en kristen social hjælpeorganisation, som hjælper udsatte mennesker, hjemløse, misbrugere og deres børn. Peer-to-peer-projektet er knyttet til de aktiviteter, Blå Kors har i Mariagerfjord, og partnerskabet er dannet med Mariagerfjord Kommune.

Målgruppe

Borgere med tidligere misbrug og hjemløshed. Borgerne er i gang med en personlig proces mod mindre udsathed og ønsker selv positive forandringer i livet.

Partnerskab

Blå Kors Danmark og Mariagerfjord Kommune har indgået partnerskab om peer-to-peer-projektet. Formålet med at indgå partnerskabet har været orienteret mod engagering af peer-støtter og -modtagere.

Organisering

Peer-to-peer-projektet har haft to medarbejdere fra Blå Kors Danmark tilknyttet. To personer fra hovedorganisationen i form af en lokal projektleder, ansat 16 timer pr. ugen, og en konsulent tilknyttet fra Evidentia, der er en selvstændig evaluerings- og konsulentvirksomhed under Blå Kors. Konsulenten har særligt fungeret som sparringspartner for projektlederen og som intern evaluator.

Projektbevilling

923.295,- kr.

Forandringsteorien

Der er tale om en én-til-én-model, hvor målet var at engagere 12-15 peer-modtagere og 12-15 peer-støtter via 4 Blå Kors-enheder og Mariagerfjord Kommune fra primært misbrugscenteret. De aktiviteter, der var planlagt i projektet, var primært en uddannelse af peer-støtter på to gange to dage, regelmæssig supervision og netværksmøder til peer-støtter, samt matchning af peer-modtagere og -støtter. De forventede effekter for peer-modtagere var reduktion af udsathed, bedre livsmestring og livskvalitet, styrkelse af netværk og bedre koordineret indsats.

Effekter for peer-støtter og -modtagere

Peer-støtter nævner bl.a. følgende vigtige effekter: 1) at blive holdt i gang gennem meningsfulde aktiviteter og ligeværdig relation og 2) at kunne skabe fortrolighed og give et håb til en anden. Peer-modtagere nævner bl.a. følgende vigtige effekter: 1) brud på isolation gennem ligeværdig relation og 2) mod på at blive mentor.

Erfaringer

Blå Kors har både erfaret, at det har været overraskende udfordrende at få realiseret forandringsteorien trods en del succeshistorier, der viser, at der er potentiale i peer-to-peer-forløb for målgruppen. Erfaringerne har været, at det har været langt mere tids- og ressourcekrævende at få igangsat projektet end forventet. Engagering af peer-støtter og peer-modtagere i projektet har været den helt store udfordring gennem hele projektperioden og især i starten, til trods for god ledelsesmæssig opbakning fra kommunen.

Dog har et nyt samarbejde med en Støtte-Kontakt-Person i kommunen vist sig at være meget perspektivrigt i forhold til engagering af peer-støtter til projektet og etablering af løbende kontakt med projektmedarbejderen.

Blå kors vil ikke fortsætte arbejdet med peer-to-peer-forløb, men kan bruge erfaringerne i deres videre arbejde med at udvikle recovery-orienteret praksis omkring inddragelse af målgruppen og erkendelsen af, at udsatte borgere med misbrug har ressourcer.

BoTrivsel

BoTrivsel er et kontor for den boligsociale indsats i Horsens, der bygger på et samarbejde mellem otte almene boligorganisationer og Horsens Kommune.

Målgruppe

Tidligere stofmisbrugere (22-49 år) og tidligere alkoholmisbrugere (29-59 år).

Partnerskab

I peer-to-peer-projektet har BoTrivsels kommunale samarbejdspartner været Horsens Kommune og nærmere bestemt "Trin Horsens", der tidligere var Center for Socialt Udsatte. I samarbejdskontrakten forpligter Trin Horsens sig til at bidrage til, at BoTrivsel kan få kontakt med både borgere og medarbejdere i Centret, dvs. at understøtte engageringen af peers. Parterne har aftalt at mødes to gange årligt.

Organisering

Kontoret består af både frivillige og ansatte. I peer-to-peer-projektet har der været en projektleder tilknyttet, der har arbejdet ca. 36 timer om ugen i projektet. Der var tilknyttet en projektmedarbejder med levede erfaringer, men vedkommende fik et tilbagefald og forlod projektet efter ca. 3 måneder.

Projektbevilling

1.498.976,- kr.

Forandringsteorien

Udgangspunktet var, at man ville rekruttere tidligere stof- og alkoholmisbrugere via Trin Horsens. Projektets øvrige aktiviteter var engagering af peer-støtter og -modtagere via Facebook og AA/NA, uddannelse af peer-støtter, en ugentlig projektcafé, matchningsmøder og månedlige statusmøder. Målet var, at peer-modtagere fik udbytte af fællesskaber, fx: forebyggelse af tilbagefald, social integration, nye netværk, hjemmelavet mad, uddannelse, beskæftigelse, selvforsørgelse og tro på bedre liv. For peer-støtterne var forventningen, at de fik udbytte i form af personlig udvikling.

Effekter for peer-støtter og -modtagere

Peer-støtter nævner bl.a. følgende vigtige effekter: 1) kendskab til muligheden, 2) motivation til at gøre en forskel, 3) møde peer-modtagere i øjenhøjde, 4) genkendelse, der viser egen udvikling og 5) værdi, at være noget for andre.

Peer-modtagere nævner bl.a. følgende vigtige effekter: 1) kendskab til muligheden, 2) motivation til at gøre noget ved sin situation, 3) venskab, 4) håb – "hvis han kan, så kan jeg også", og 5) akutberedskab – en at henvende sig til, hvis det "virkelig brænder på".

Erfaringer

Partnerskabet om engagering af peer-støtter og -modtagere har ikke fungeret, som det var tiltænkt fra starten, men samarbejdet har udviklet sig undervejs, og begge parter oplever, at der er kommet et gennembrud i samarbejdet, efter at BoTrivsel er begyndt at samarbejde tættere med en sagsbehandler på "netværksstedet," der er en café og netværkssted, hvor der tilbydes grupper.

Vanskelighederne med engagering, matchning og genmatchning har betydet, at partnerskabet har valgt at ændre deres peer-to-peer-model fra en én-til-én- til en gruppemodel.

UngTilUng.com

Foreningen Den Boligsociale Fond står i spidsen for partnerskabet UngTilUng.com. Den Boligsociale Fond arbejder for at forbedre forholdene for bl.a. de mest udsatte og sårbare grupper i samfundet. Det er en frivillig forening, der særligt har erfaring med at skabe bruger-til-bruger-relationer, fx via den digitale platformen "UngTilUng.com", hvor unge kan mødes virtuelt med andre unge.

Målgruppe

Unge 18 til 35 årige med sociale og psykiske problemer.

Partnerskab

Den Boligsociale Fond har dannet partnerskab med Hillerød Kommune, SIND Hillerød og Konsulentkompagniet. Partnerne lavede ansøgningen om peer-to-peer-projektet i fællesskab og besluttede, at Den Boligsociale Fond skulle stå for projektplanlægning, kompetenceudviklingsforløb for frivillige, faglig videreudvikling af ungtilung.com, koordinering af indsatsen mellem partnerne og dokumentation. SIND fik en rolle med engagering af unge i målgruppen. Konsulentkompagniet skulle bidrage med faglig støtte, facilitering og intern evaluering af projektet. Hillerød Kommune, nærmere bestemt Center for Udvikling og Støtte, skulle bidrage til engagering af unge projektet, afholde aktiviteter, der kunne understøtte platformen og give personlig støtte til de frivillige, der var tilknyttet platformen.

Organisering

Projektet har haft en projektleder og en projektmedarbejder, der har arbejdet mellem 25 og 37 timer og stået for den daglige drift og udvikling af den digitale platform og kompetenceforløb for peer-støtter. Herudover har der været ansat en medarbejder fra kommunen i 5-10 timer pr. uge.

Projektbevilling

1.182.652,- kr.

Forandringssteorien

Den grundlæggende tanke var at engagere og uddanne peer-støtter til at stå for onlineaktivitet på den digitale platform fx til at være blogger, chatter og være på Instagram og Facebook. Herigennem kan peer-modtagere få onlinestøtte gennem information og sparring fra ligesindede. Målet var, at peer-støtterne ville få styrket selvværd, udbyggede sociale kompetencer, øget empati, øget velvære, styrket tro på egne erfaringer og personlig udvikling. For peer-modtagerne – onlinebrugerne – var det målet, at de fik styrket modstandskraft, større livsmod og bibeholdelse af tilknytning til arbejdsmarkedet eller en uddannelse.

Effekter for peer-støtter og -modtagere

Medarbejderne i kommunen og i projektet vurderer, at de sårbare unges mulighed for at kunne gå online er værdifuld. De giver følgende eksempler: 1) onlineaktiviteterne har givet nogle af brugerne og de frivillige mod på at stå frem og fortælle om, hvordan de har det/har haft det, både til familien og offentligt, og 2) den digitale platform kan nå en gruppe, der er svær at nå.

Erfaringer

Erfaringerne fra projektet viser, at det er vigtigt med klare aftaler mellem parterne og at fordele tilskud mellem partnerne. Det har ifølge parterne sikret, at de alle, både den offentlige organisation og de frivillige, har spillet en aktiv rolle i projektet, og at partnerskabet har fungeret rigtig godt, selvom der har været et par knaster undervejs. Den Boligsociale Fond oplever også, at det har haft en positiv og lærerig betydning, at de har haft projektledelsen.

Frivilligcenter og Selvhjælp Silkeborg

Frivilligcenter Silkeborg er en paraplyorganisation for ca. 200 foreninger, deriblandt Selvhjælp. Frivilligcenteret har 5 medarbejdere på lønningslisten og 16 frivillige medarbejdere. Frivilligcenteret er ekspanderet i størrelse i de senere par år, og en af de organisationer, der er tilknyttet og fysisk placeret i centeret, er "Selvhjælp," som har en lang tradition for at lave gruppebaserede indsatser (selvhjælpsgrupper) for en bred vifte af borgere. Selvhjælp har 4 medarbejdere på lønningslisten, 130 frivillige og ca. 800 brugere om året.

Målgruppe

Projektet har arbejdet med tre målgrupper: 1) udsatte med jobrelaterede problemer, 2) udsatte, der er psykisk sårbare, og 3) udsatte i behandling for misbrugsproblemer.

Partnerskab

Frivilligcenteret er indgået i et partnerskab med tre forskellige afdelinger i Silkeborg Kommune: 1) Jobcenteret ved Uddannelseshjælpen og ungeduenden, 2) Rusmiddelcenteret og 3) Psykiatriens Hus.

Organisering

Frivillighedscenteret har haft den overordnede projektledelse og en projektmedarbejder tilknyttet arbejdet med målgruppen "udsatte med jobrelaterede problemer", mens Selvhjælp har allokeret projektmedarbejdere til arbejdet med de to andre målgrupper "udsatte, der er psykisk sårbare", og "udsatte med i behandling for misbrugsproblemer".

Projektbevilling

1.045.800,- kr.

Forandringsteorien

Ideen var, at både peer-støtter og -modtagere skulle engageres via de tre kommunale afdelinger. Man forventede, at jobcenteraktiviteterne ville være baseret på én-til-én-forløb, mens de øvrige skulle baseres på at uddanne iværksættere, der selv skulle stå for selvhjælpsgrupper. Det forventede udbytte er beskrevet som det samme for både peer-støtter og -modtagere, nemlig: recovery, livsmuligheder, medborgerskab, netværk, handlemulighed, robusthed, håb, livskvalitet, mindre behov for støtte og afstigmatisering.

Effekter for peer-støtter og -modtagere

Projektmedarbejdere fra jobcentersporet oplever, i tråd med deltagernes egne udtalelser, at det har været meget givende for de unge at deltage i grupperne, og at nogle er vokset rigtig meget i løbet af få uger. Der er også erfaringer med effekter for de to andre målgrupper.

Erfaringer

Det er en generel erfaring, at det har været langt mere tids- og energikrævende at få sat projektet i gang end forventet. Projektet anbefaler, at andre projekter væbner sig med tålmodighed, og lægger vægt på, at det er meget vigtigt, at der bliver skabt en solid samarbejdsaftale fra starten.

Selvhjælp Silkeborg har erfaret, at det er svært at definere, hvordan et peer-fællesskab adskiller sig fra andre typer af selvhjælpsgrupper, da de i høj grad baserer sig på samme værdier og principper. Det har været en gevinst at få muligheden for at uddanne peers ud over den uddannelse, der tilbydes alle frivillige gruppeledere og igangsættere i Selvhjælp Silkeborg. Det giver en ekstra ballast og styrke til at indgå i grupperne som gruppeledere og igangsættere med de dilemmaer og overvejelser, der altid følger med.

Morgencafé for hjemløse

Morgencaféen for hjemløse har eksisteret siden 1989 og er et socialpædagogisk tilbud, hvis formål er at imødekomme nogle af de mest basale behov for hjemløse, psykisk syge samt alkohol- og stofmisbrugere. Morgencaféen tilbyder bl.a. gratis måltider og har en sundhedsklinik og en tøjbutik, hvor tøjet er gratis. Caféen har ca. 100 daglige brugere. Der er 50 frivillige knyttet til stedet, og der har været mellem 4 og 6 medarbejdere i projektperioden.

Målgruppe

Målgruppen for projektet har været grønlandske kvinder, der er berørt af forskellige former for udsathed.

Partnerskab

Morgencaféen indgik en partnerskabsaftale med Københavns Kommunes Hjemløseenhed, der hører under Socialforvaltningen. Kommunens opgave var at henvise brugere til projektet og etablere kontakter til fx jobcenteret, som ofte har den første kontakt til målgruppen. Desuden håbede man, at Hjemløseenheden kunne hjælpe med at finde boliger til de ofte hjemløse kvinder.

Organisering

En medarbejder fra morgencaféen har været projektleder. Alt fagligt i projektet er blevet varetaget af to eksterne konsulenter fra virksomheden etgodtlivnu ApS.

Projektbevilling

1.299.720,- kr.

Forandringsteorien

Forandringsteorien skelnede ikke skarpt mellem peer-støtter og -modtagere, idet der var tale om etablering af et gruppebaseret fællesskab ledet af konsulenterne. Projektet var tilrettelagt, så deltagere fra tidligere hold kunne fortsætte og deltage på efterfølgende hold i en form for peer-funktion. De forventede effekter var at deltagerne fik: 1) et bedre liv, en positiv udvikling i forhold til fx bolig, misbrug, praktik, uddannelse og kontakt til børn, en bedre forståelse af omverden og et bedre netværk.

Effekter for peer-støtter og -modtagere

Gruppemedlemmerne lægger vægt på, at de har fået følgende udbytte af at være med i projektet: 1) fået noget at stå op til, 2) fået et godt liv, 3) oplevet nye spændende ting og mødt nye mennesker, 4) hjælp til at håndtere en svære familie- og boligsituation og 5) påbegyndt uddannelse og job.

Erfaringer

Morgencafé for Hjemløse har oplevet, at det har haft en yderst positiv effekt på deltagelsen, at undervisningen har ligget i forbindelse med øvrige aktiviteter i caféen, fx spisning. Derudover er vurderingen, at det har haft en positiv betydning for rekrutteringen, at projektet har haft caféen som en base at rekruttere fra.

Morgencafé for Hjemløse havde midtvejs i projektperioden problemer med at engagere det ønskede antal deltagere til projektet, særligt på grund af, at det forventede bidrag fra kommunen ikke kunne realiseres. Projektet nåede at engagere 17 deltagere, hvor det forventede antal var minimum 20. Årsagen tilskrives bl.a., at der ikke var tid nok til at udforme klare aftaler med kommunen og dermed fælles ejerskab til projektet i forbindelse med ansøgningsprocessen. For at imødekomme problemstillingen blev der i stedet løbende etableret en række uformelle partnerskaber. Projektets idé om at gennemføre peer-to-peer i en fagligt understøttet gruppeproces er lykkedes. Deltagerne har haft styrke på forskellige områder og har derved både haft positive oplevelser af at være den, der kunne støtte andre, og har set nytten af at modtage støtte.

Peer-fællesskabet Vejle

Psykiatrifonden er en humanitær, sygdomsbekæmpende organisation, der arbejder for at fremme psykisk sundhed. Fonden har tidligere gennemført et peer-to-peer-projekt for psykisk syge og vurderede sammen med Vejle Kommune, at de gode erfaringer kunne overføres til målgruppen af borgere, som er i efterbehandling efter et stofmisbrug, der ofte er ensomme og mangler nye netværk.

Målgruppe

Peers: Mennesker, som lige er kommet ud af et misbrug, eller som er godt på vej. Målet er, at de undgår tilbagefald, bliver mindre ensomme og samtidig får opbygget et netværk uden for misbrugsmiljøet. Mentorer: mennesker, som har været ude af misbrug i minimum et år.

Partnerskab

Psykiatrifonden indgik et partnerskab med Vejle Kommunes RusmiddelCenter, hvor de samme medarbejdere fra tidligere peer-to-peer-projekt blev ansat og herefter varetog fremdriften af projektet. Psykiatrifonden og Vejle Kommune har tidligere samarbejdet og gennemført et peer-to-peer-projekt for mennesker med psykisk sygdom. På baggrund af tidligere gode erfaringer om, at det er vigtigt med ledelsesopbakning, har partnerskabet nedsat en styregruppe.

Organisering

Projektet har været organiseret med følgende ansatte: En lokal projektleder (30 timer om ugen) en projektleder fra Psykiatrifonden (16 timer om ugen), en projektkonsulent (10 timer om ugen) samt en praktikant, der har taget peer-mentor-uddannelsen.

Projektbevilling

1.695.468,- kr.

Forandringsteorien

Udgangspunktet var, at man ville engagere borgere i efterbehandling som peer-modtagere og borgere, der havde afsluttet et behandlingsforløb for minimum 1 år siden, til peer-støtter. Man ville arbejde med matchning af peer-støtter og -modtagere til én-til-én-forløb. Forventninger var, at både peer-støtter og -modtagere ville få udbytte af projektet på følgende områder: øget recovery, netværk og mindre udsathed. Herudover forventede man et supplerende udbytte for peer-modtagere, der ville opbygge ressourcer og få motivation til at blive peer-støtter.

Effekter for peer-støtter og -modtagere

De ni færdiguddannede mentorer har alle deltaget og afsluttet et uddannelsesforløb, og alle tilbagemeldinger viser, at de har fået et stort udbytte af det. Der er p.t. to matchede par. Hos begge par oplever både peer og mentor et stort udbytte af makkerskabet. De deltagere, der p.t. ikke er matchet, dvs. både peers og mentorer, må også benytte projektcaféen, hvor de mødes to gange om ugen. Alene det at deltage i café giver et stort udbytte hos mange. Deltagerene fortæller, at det at være med i peer-fællesskabet har den betydning, at de har noget at stå op til, kan trække på hinandens erfaringer og ligefrem undgå tilbagefald, samt opbygge nyt netværk væk fra misbrugsmiljøet.

Erfaringer

Overordnet er deltagere i projektet glade for initiativet. Erfaringen er dog, at det kan være svært at rekruttere mentorer. Dels ønsker de måske ikke at få rippet op i deres fortid, dels har mange familie, fuldtidsarbejde m.m. Der ligger et stort fodarbejde i at rekruttere peers, da mange har brug for et lille skub. Erfaringen er, at efter ca. et år bliver tilbuddet mere kendt og flere henvender sig. "De gamle" deltagere spiller en vigtig rolle i forhold til rekrutteringen af deltagere til projektet.

Recovery Lab

Recovery Lab er en selvejende institution, der siden 2004 har arbejdet med recovery-kurser og peer-kurser, arrangementer og aktiviteter for mennesker med psykosociale problematikker. Indtil 2017 hed Recovery Lab "Vendepunkter" og udsprang af LAP (Landsforeningen af nuværende og tidligere psykiatribrugere. Kursisterne kan udbygge deres uddannelse med følgende grundmoduler: 1) basisuddannelsen, 2) Vendepunkter 1, med fokus på personlig recovery og 3) Venderpunkter 2-3 med fokus på, hvordan man kan påvirke.

Målgruppe

Personer, der er ekskluderet og har svært ved at indgå i sociale fællesskaber, fx personer med psykiske lidelser eller sammenbrudte netværk, hjemløshed og arbejdsløshed.

Partnerskab

Recovery Lab har indgået en samarbejdskontrakt med Socialpsykiatrisk Center Nord-Vest i Københavns Kommune, som de tidligere havde samarbejdet med omkring et kursusforløb på centeret. Aftalen betød, at Recovery Lab skulle tilbyde gruppebaserede recovery-forløb til centrets brugere med "peer-instruktører" som undervisere. Herudover skulle de nye "peer-guides" være aktive i områdets tilbud. Socialpsykiatrisk Center Nord-Vest skulle stille lokaler til rådighed og bidrage til engagering af peerguides.

Recovery Lab har også valgt at indgå i et partnerskab med Frederiksberg Kommune, særligt med støtte- og kontaktpersonerne i Kommunen, Frederiksberg Sundhedscenter og forskellige botilbud i kommunen.

Organisering

Der har været to projektmedarbejdere tilknyttet projektet. En projektleder og underviser og en frivilligheds koordinator, der selv er peer-guide-uddannet. I den første del af projektperioden blev peerguide-uddannelsen gennemført i Center Nord-Vest, hvilket man valgte at ændre til Recovery Labs egne lokaler på Vesterbrogade, så de uddannede peer-guides kunne arbejde videre i lokalområdet.

Projektbevilling

1.271.617.- kr.

Forandringsteorien

Med peer-to-peer projektet ønskede Recovery Lab at udvide deres tre grundmoduler med et ekstra modul, nemlig med peer-guide-uddannelsen. Uddannelsen skulle være for folk, der var kommet relativt langt med (eller havde færdiggjort) grundmodulerne i Recovery Lab. Desuden ønskede man med peer-to-peer-projektet at lave netværksaktiviteter, hvor de uddannede peers kunne hjælpe peer-modtagere med at blive inkluderet i lokalsamfundet.

Effekter for peer-støtter og -modtagere

Peerguides har oplevet, at det har været spændende og udfordrende at undervise grupper. Desuden er der gode erfaringer med, at peer-støtterne er blevet inkluderet i en række netværksaktiviteter som: 1) frivillig peer-medarbejder i Team Mod på Livet, 2) deltagere i caféen i Recovery Labs lokaler og 3) deltagere i Recovery Labs Gå-gruppe.

Erfaringer

Projektet har haft mange udfordringer i forhold til både partnerskab og engagering og fastholdelse af målgruppen i uddannelsesforløb og efterfølgende som peer-guides i lokalsamfundet.

Reden

Reden i Aalborg er et frivilligt og gratis og anonymt tilbud til borgere, kvinder eller mænd, der er socialt udsatte i relation til at de har eller har haft sex for penge, husly eller andet. Reden i Aalborg er oprettet i oktober 2014 i forbindelse med den landsdækkende indsats "Exit prostitution". Der er 5 projektansatte medarbejdere tilknyttet og lederen er fastansat.

Målgruppe

Kvinder og mænd mellem 18-70 år, der oplever psykiske, fysiske og sociale skadesvirkninger efter en kortere eller længere periode i prostitution, og svag tilknytning til lokalsamfundet og arbejdsmarkedet.

Partnerskab

Redens samarbejdspartner er Aalborg Kommune og specifikt Uddannelseshuset og Socialcentret. Baggrunden for partnerskabsaftalen var et tidligere samarbejde mellem Reden og to medarbejdere i Uddannelseshuset vedrørende det nationale projekt "Exit prostitution", som man kunne bygge videre på. Formålet med at indgå dette partnerskab har primært været engagering af peer-støtter og -modtagere.

Organisering

I forhold til peer-to-peer-projektet har man ansat en projektmedarbejder, der arbejder fuldtid med projektet, ligesom at lederen af NGO'en er involveret i projektet og fungerer som sparringspartner for projektmedarbejderen. Projektmedarbejderen er den ene af de to medarbejdere, der tidligere samarbejdede med Reden om projektet Exit prostitution i Aalborg Kommune.

Projektbevilling

1.072.300,- kr.

Forandringsteorien

Reden havde et ønske om at engagere peer-støtter og -modtagere fra målgruppen til gruppebaseret støtte og netværksmøder, der skulle understøtte skabelsen af én-til-én-peer-fællesskaber. De forventede effekter af peer-to-peer-fællesskaber var de samme for peer-støtter og -modtagere, nemlig: empowerment, recovery, reduktion i udsathed, tilfredshed med livsomstændigheder og etableringen af socialt netværk. Desuden var det et mål, at både Reden og Aalborg Kommune kunne bruge erfaringerne i forhold til egne arbejdsgange og lignende projekter.

Effekter for peer-støtter og -modtagere

Peer-støtter peger på følgende udbytte af at være med i projektet: 1) nye relationer, 2) at kunne hjælpe en anden, 3) at kunne møde et andet menneske på deres præmisser, 4) at blive mødt af tillid og at være en del af et kvindefællesskab uden skam og 5) værn mod tilbagefald til prostitution.

Peer-modtagere peger på, at udbyttet af at være med i projektet særligt har været nye kontakter og netværk og fastholdelse heraf.

Erfaringer

Medarbejderne fra både Reden og Aalborg Kommune peger på, at arbejdet med engagering af peer-støtter og -modtagere har været deres helt store udfordring. Kommunen vurderer, at følgende forhold har bidraget til problemerne: 1) begrænset kendskab og tid til at indgå i projektet for de kommunale medarbejdere, 2) lederskifte, 3) manglende inddragelse af øverste ledelsesniveau og 4) manglende myndighedsinvolvering.

Samvirkende Menighedsplejer

Samvirkende Menighedsplejer er en folkekirkelig landsorganisation for menighedsplejer i Danmark, der bedriver kirkeligt socialt arbejde, der udføres lokalt i sognene. I dette tilfælde er der tale om Nørrebro i København.

Målgruppe

Mennesker på Nørrebro med psykisk lidelse, der kan være kombineret med misbrug, hjemløshed eller andre problematikker.

Partnerskab

Samvirkende Menighedsplejer har indgået partnerskab med Københavns Kommune. Der er specifikt tale om Voksenenhed på Nørrebro og særligt huset for psykisk sundhed. Selve aftalen mellem de to parter var dog ikke forhandlet helt på plads, før man fik bevillingen fra Socialstyrelsen. Efterfølgende aftalte man, at Voksenenhedens primære opgave skulle være at bidrage til engagering af borgere til projektet. Kommunens motivation for at gå ind i partnerskabet var i udgangspunktet at drage nytte af de særlige ressourcer, der findes i de frivillige organisationer.

Organisering

I udgangspunktet hyrede Samvirkende Menighedsplejer en projektleder til at stå for projektet (14 timer om ugen). Projektlederen havde i forvejen en stor del af sit virke på Nørrebro og var er ansat af Kingo-Samuels Sogn. Herudover tilknyttede man en medarbejder, der kunne stå for den løbende dokumentation.

Projektbevilling

1.000.000,- kr.

Forandringsteorien

Det var den grundlæggende idé, at partnerskabet i fællesskab skulle engagere peer-støtter og -modtagere, dog sådan at kommunen skulle stå for 2/3, mens Samvirkende Menighedsplejer skulle stå for 1/3, bl.a. igennem databasen frivillig.dk og pjecer. Tanken var, at aktiviteterne i peer-to-peer-forløbene skulle bestå af tre dele: 1) skabelsen af én-til-én peer-fællesskaber, 2) etablering af fællesspisning på kirkelige væresteder, hvor man forventede at lave gruppe-orienterede match, og 3) et peer-netværk, der bl.a. skulle tage på weekendophold. Man forventede, at effekterne af projektet ville være, at peer-modtagerne fik mere livsmode, selvværd, bedre mestring af hverdagen og styrkelse af deres sociale netværk. I forhold til peer-støtterne forventede man effekter i form af: selvværd, selvudvikling, personlige kompetencer og en uddannelse. Derudover håbede man på at kunne forankre partnerskabet efter projektperioden.

Effekter for peer-støtter og -modtagere

Peer-støtter giver eksempler på, at det kan gå langsomt at få åbnet op for én-til-én-relationen og skabt et godt møde, men at det kan lade sig gøre, og det kan føles som et stort udbytte, når peer-modtageren siger, "det var hyggeligt du kom", efter en indledende periode, hvor peer-støtten var meget i tvivl, om det betød noget for peer-modtageren.

Erfaringer

Overordnet har projektet oplevet en del modstand pga. sygdom og vanskeligheder med engagering. Der kom dog gang i projektet igen, da man fik tilknyttet en brobygger til projektet. De frivillige, der er blevet engageret i projektet, udtrykker generelt, at de er glade for at være blevet en del af projektet. Samvirkende Meningsplejer giver også udtryk for, at de ønsker at forankre og fortsætte projektet, og at de er indgået i en dialog med Kommunen.

WeShelter

WeShelter er en fond, der blev stiftet i 1893. Fonden driver fire væresteder og fire herberger for hjemløse og socialt udsatte, og desuden forskellige frivillighedsprojekter. Der er tilknyttet mere end 100 frivillige til organisationen, der har et fællessekretariat, der bl.a. udgiver Magasinet Hjæmløs.

Målgruppe

Socialt udsatte kvinder og hjemløse mænd af forskellig etnicitet og med alvorlige problemstillinger knyttet til fx hjemløshed, psykisk sårbarhed, misbrug og vold.

Partnerskab

I peer-to-peer-projektet indgik WeShelter i et partnerskab med Center for Udsatte Voksne og Familier i Københavns Kommune. Det var dog også tanken at få kontakt med repræsentanter fra beskæftigelsesområdet, hjemløseenheden og boligrådgivere. Tanken var dels, at samarbejdet med kommunen kunne være et redskab til at engagere borgere til projektet, men også at samarbejdet kunne sikre en koordination mellem peer-to-peer-indsatsen og de tilbud, borgerne i projektet ellers fik i kommunen. For at understøtte samarbejdet var planen, at repræsentanter for kommunen både skulle indgå i en faglig referencegruppe (to gange årligt) og deltage i forskellige læringsworkshops (tre i alt).

Organisering

Projektet har haft en projektleder, der var placeret i fællessekretariatet, samt to forskellige projektmedarbejdere, der var ansat i henholdsvis caféen og kollegiet (15 timer om ugen).

Projektbevilling

2.012.178,- kr.

Forandringsteorien

Partnerskabet har arbejdet med et kvinde- og et mandespor, idet man havde en antagelse om, at det ville være nemmere at engagere mændene end kvinderne, fordi mændene, der boede i herberget, havde en større tilknytning til WeShelter. Aktiviteterne var dog de samme i begge spor og indeholdt bl.a. instruktøruddannelse og frivilligpraktik for peer-støtterne, mens aktiviteterne for peer-modtagerne involverede både én-til-én-matchning og gruppeaktiviteter.

De forventede resultater var: 1) peer-støtter ville udvikle en positiv identitet, håb, mindre udsathed og reintegration i fællesskaber, 2) peer-modtagere ville udvikle læring, udbygge fællesskaber, øge recovery og opdage deres levede erfaringer som en ressource, og 3) at skabe fokus på ressourcer og forankre erfaringerne i de andre herberger.

Effekter for peer-støtter og -modtagere

Projektet vurderer, at peer-støtterne har fået det følgende udbytte: 1) selvtillid, 2) at kunne være noget for andre og 3) livsmestring. Projektet oplever, at medarbejderne har fået meget ud af at få mulighed for at følge nogle af de borgere, der ikke bor på herbergerne længere, og se deres ressourcer.

Erfaringer

WeShelter havde forventet et mere udbygget samarbejde med kommunen og har erfaret, at: 1) alle parternes ejerskab er afgørende, 2) det er vigtigt at tydeliggøre, hvad parterne får ud af partnerskabet, og 3) timing er afgørende for alle parter og den fælles koordinering.

Bilag 3 Det metodiske grundlag for inspirationshæftet

Inspirationshæftet er udarbejdet af VIVE og bygger på en undersøgelse, der indeholder fire dele og er gennemført i perioden fra november 2016 til juni 2018:

1. Evaluering af de enkelte projekter
2. Litteraturgennemgang
3. Evaluering på tværs af de 10 projekter
4. Udarbejdelse af inspirationshæfte.

Del I – Evaluering af de enkelte projekter

I denne del af undersøgelsen udarbejdede VIVE i dialog med projekterne en forandringsteori for hvert projekt, der grafisk og tekstligt beskrev, hvordan projekterne arbejder med at skabe de ønskede resultater ved at udvikle og implementere peer-to-peer-fællesskaber for deres udvalgte målgrupper.

Ud fra forandringsteorien udarbejdede VIVE i dialog med projekterne en dokumentationsmodel, der udpegede, hvilke informationer der var brug for at indsamle for at kunne besvare evalueringsspørgsmål med fokus på peer-støtter og -modtagere, organisation og oplevede effekter af peer-to-peer-fællesskaberne.

Ud fra dokumentationsmodellen blev det aftalt at bruge ni skemaer, som projekterne kunne bruge til at dokumentere deres aktiviteter og sende kvartalsvist til VIVE.

De ni skemaer havde fokus på: 1) engagering af peer-støtter, 2) engagering af peer-modtagere, 3) samarbejdspartners henvisning af peer-modtagere, 4) samarbejdspartners henvisning af peer-støtter, 5) det generelle samarbejde med jeres samarbejdspartner, 6) aktiviteter og deltagernes oplevelser og udbytte af dem, 7) kompetenceudviklingsaktiviteter og deltagernes oplevelse og udbytte, 8) peer-støtters oplevelse og udbytte af at være en del af et peer-støtte-fællesskab og 9) peer-støtters oplevelse af at være en del af et medarbejderfællesskab i projektet og den frivillige organisation.

VIVE indsamlede løbende projekternes egen dokumentation. Nogle projekter valgte at benytte de ni skemaer, mens andre projekter udviklede deres egen dokumentationsform.

VIVE besøgte alle projekterne i slutningen af 2017 og i begyndelsen af 2018 og gennemførte fokusgruppeinterview og/eller interview med projektmedarbejdere (både ledere og medarbejdere) fra de frivillige organisationer, peer-støtter og -modtagere og samarbejdspartnere (fra de offentlige organisationer og i nogle tilfælde andre frivillige organisationer). VIVE blev desuden præsenteret for projekterne og fik i nogle tilfælde mulighed for at overvære peer-to-peer-fællesskaber. Oversigten nedenfor giver et overblik over de i alt 70 interviewede personers rolle i projekterne. Nogle af disse personer har været interviewet ad flere omgange på den samme dag.

	Peer-to-peer-støtter og/eller -modtagere*	Projektmedarbejdere	Samarbejdspartnere	I alt
I alt	27	28	15	70 personer

Note: * Nogle af de interviewede peer-støtter og modtagere, i alt 7 personer, har ikke været defineret som enten modtagere eller støtter. Desuden har tre af de interviewede personer, der er defineret som peer-støtter, tidligere været peer-modtager i projekterne.

Det samlede datagrundlag, dvs. projekternes egen dokumentation og VIVEs data fra projektbesøgende, blev bearbejdet, analyseret og sammenfattet i to arbejdsnotater. Et notat, der gav en dybdegående beskrivelse af projekterne og deres udvikling fra forandringsteori til praksis, og et andet notat, der på baggrund af en kvantificering af datagrundlaget skabte et overblik over de samlede resultater.

Del II – Litteraturgennemgang

Litteraturgennemgangen blev gennemført undervejs og tog udgangspunkt i socialstyrelsens litteraturstudie fra 2014 samt VIVEs kendskab til relevant litteratur fra tidligere projekter og søgning af anden relevant litteratur, der kunne bidrage til at kvalificere forståelse og vurderinger af projekternes aktiviteter og resultater.

Gennemgangen af litteraturen blev bearbejdet og sammenfattet i et arbejdsnotat. Det blev hurtigt klart, at største parten af litteraturen på området består af en beskrivelse af formaliseret peer-støtte, eller ikke tydeliggør, om der er tale om formaliseret peer-støtte eller peer-støtte baseret på frivillighed. VIVE har derfor ved benyttelsen af litteraturen foretaget en løbende vurdering af litteraturens relevans i forhold til konteksten og erfaringerne fra de 10 projekter.

Del III – Evaluering på tværs af de 10 projekter

I denne del kombinerede VIVE det empiriske materiale fra del I og viden fra del II i en analyse på tværs af de 10 projekter, hvor der var fokus på kerneelementer og faktorer, der er afgørende for, at peer-to-peer-fællesskaber synes at fungere godt for forskellige målgrupper under forskellige former.

Resultaterne fra de tværgående analyser og de to øvrige dele blev sammenfattet og præsenteret for alle projekterne ved et afsluttende seminar i maj 2018. På dette seminar præsenterede alle projekterne også deres samlede erfaringer ud fra deres oprindelige forandringsteori. Disse præsentationer og deling af viden og erfaringer gav mulighed for at kvalificere og validere de resultater, som VIVE var kommet frem til.

Del IV – Udarbejdelse af inspirationshæfte

Denne afsluttende del af VIVEs evaluering bestod i at omsætte evalueringens resultater og formidle dem i form af dette inspirationshæfte til frivillige foreninger og kommuner, der overvejer at gå i gang med at arbejde med peer-to-peer-fællesskaber for socialt udsatte.

**VIDEN I
VELFÆRD**

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD